

PODOR

folyékony szénásványtartalma miatt, melynek segítségével mindenki, bárhol és bármikor egészséges, erős, üdítő és hűsítő italokat (szódavíz, seltér, limonádé, szikvíz, málna, gasztré, pezsgő, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackokban a mellékelt utasítás szerint. A szénásványtartalma: A készlet egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl: 1 doboz 10 sodorhüvelyvel 60 kr. Egy hozzá szükséges, mindenkorra használható palack 3 ft. Részletes leírás és utasítás kívánatra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapestben. 8325

Kertész Tódornál
Krisztóf-tér.

Geitner és Rauschnál
Andrássy-út 8.

Nyirfabalzsamot

alnyomni, a legjobb bizonyíték tehát, hogy itt egy valódi, a természet által nyújtott sejtölőszertől van szó. Ezen nyirfabalzsam egy sajátos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján preparált és csak annál jön forgalomba. Ezen folyadék hatására, hogy a bőr felől hámjait lassankint lehámltassa és az általánosan alsó tisztított bőr által szinben és üdeseben jön napvilágra, megszüntet minden nemű kitért, seplel, vörös foltokat és anyafoltokat, simítja a ráncosbort és a himlőhelyeket lassankint teljesen eloszlatja és az arcbőrnek tiszta és egészséges színt kölcsönöz. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 ft 50 kr. A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengyel Frigyes-féle

Benzoe szappan
ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktáron minden jobb gyógyszertárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

HAJFESTŐ FÉSŰ

(Koller-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.)
Ősz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 ft. Ausztria-Magyarország részére szállítja Vértessas-gyógyszertára Lugoson, Magyarország. 8255

Kwizda féle Korneuburgi marha táppor

6 arany, 13 ezüstérem, 30 dísz- és elismerő-oklevél.

Baromgyógytan-, étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhoknak. 8171

45 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágy-élesztő, rossz emésztéstől, teheneknél a tej javítására és a tejtermékek szaporítására. Ára 1/2 doboz 70 kr., 1/2 doboz 35 kr.

Kwizda

táppora lovaknak és szarvasmarhák számára.
1 doboz 4 5 ft-adag 30 kr.
Lada 4 100 ft-adag 6 ft Lada
4 50 ft-adag 3 ft.

Sértésor
állatgyógy-élet. szer a hizas előmozdítására. Kis doboz 60 kr., nagy doboz 1 ft 20 kr.

Baromfi por
állatgyógy-élet. szer abrakpótlóknak, 1 csomag 50 kr.

Székhajtó labdacso
lovaknak.
(Physic). 1 bádogdoboz 2 ft.

Gilistalabdacso
lovaknak.
1 bádogdoboz 1.60, 1 carton 60 kr.

Képes katalógus ingyen és bérmentve.
Valódi csakis a fenti védjeggyel, kapható minden gyógyszerárban és droguáriában. — Főraktár:

FRANZ JOHANN KWIZDA
os. és kir. centr.-magy., román kir. és bolgár félé. udv. szállító.
Kreispoteker Kornenburg, Bécs mellett.

„A világ legjobb sámfája“

FÖLDVÁRY IMRE

férfidivat és fehérmű raktárában.

párja
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9.

Férfi ingek, Jäger-árak, vadász és sport-czikkék dús választékban kaphatók.
Kesttyük és nyakkendők.

Torony-óra-gyár

Mayer Károly L.
utóda MÜLLER JÁNOS

Budapest, VII., Kazinczy-utca 3.
Képes árjegyzékét ingyen és bérmentve. 8110

Párisi hajápolási szerek!

• Viola • hajfátalító-tej. Teljesen ártalmatlan kitűnő hatású. 1 üveg ára 1 korona.
• Viola • hajszesz. A haját legteremtőbbé sem szárítja ki, miért is ennek alkalmazásánál a haj törékenységtől nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.
• Viola • Tanno-chinin-pomádé. A haj ágogó kitűnő hatású gyengyenes. 1 tégelynek ára 1 korona.
• Viola • antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér. 8215
• Viola • antiszeptikus fogváz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható az Arany keresztes.

GEML-féle gyógyszerárban
Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

CACAO

SUCHARD

Szigeti Hattyu-crème 1 kor. 20 fill.

Szigeti Hattyu-szappan 80 fillér.

Szigeti Hattyu-mosdóvíz 2 kor.

A mai kor legkiválóbb bőrápoló szerel. Szépítő, májolt és az arczár minden nemű tisztáltsággal feltölti és biztos simasítást. Egyedül készítője óv. Budán Mátyásné gyógyszerésznél M.-Szigeten. — Főraktár Budapest: Török József gyógyszer. Király-utca 12. 8301

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szállárd hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árukat felülmúló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menyasszonyi kelengyék és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállítanak.

Tévedés elkerülése végett cégünkre és címünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 ft beküldése mellett bérmentve küldet meg. 8214

Legjobb és leghíresebb pipere hólgyor: a La

VELOUTINE

Különleges Rizapor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabort

Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben.
Pompás ízű, a miért a gyermekek is igen szívesen isszák. Sokszor kitűntették. Minden gyógyszerárban kaphó. 8014

Kufeké-féle

a tej legjobb hozzátételé a betegséget megakadályozza és eltávolítja gyermekliszt.

Kapható gyógyszerárakban és droguáriákban.

Felülmúlhatatlan szer!

Millió embernek

a Schneider-féle

Páfrány-tokocskák (Galandóc-elhajtó)

adták vissza teljes egészségüket.

Pántlikagiliszt, fejtől, a páfrány-tokocskák által fájdalom nélkül, a legrovidebb idő (6 perc) alatt teljesen elhajtják. E kitűnő gyógyszer nemcsak a galandócok, hanem gyomor-bajban szenvedőket is biztosan meggyógyítja. A pántlika-giliszt tünetei a következők: az arca halvány-sárga, hágyadt tekintet, kék szemkarikák, lesoványodás, elnyalkosodás, emésztetlenség, étvágytalanság, gyakori rosszullet, ájulás, nyál-összegyülemlés, a test megdagadása, gyakori felbőgés, bégörés, szűró fájdalom, szívdobogás, a vérkeringés rendellenességei különösen nőknél, gyakori fájás stb. stb.

A páfrány-tokocskák nem ártanak, ha a féreg nincs is jelen. Törvényesen védve. Rendelésnél az életkor megjelölendő. Számtalan elismerő és hálanyilatkozat. Egy eredeti doboz használati utasítással a bel- és külföldi részére postai utánvétellel. — 4.-ft. a pénz előleges beküldésével — 3.60 ft.

Egyedül valódi kapható:
SCHNEIDER JÓZSEF gyógyszerésznél
Resicza, Fő-utca 21. (Délmagyarország)
Biztos gyógyszer!

Palais hajfijító

használatával a megöszült haj eredeti színt nyeri vissza. A fejbőrt nem festi, a ruháknak nem foltot nem hagy, többi előnye, hogy a hajszálakat erősíti és hogy teljesen ártalmatlan. Egy üveg ára 1 ft. Főraktár Budapestben: Petri Ottó gyógyszerésznél, I. Áttila-körút 47. Kapható: Váci-körút 66. sz., Nádor-utca 3. és Király-utca 36. szám alatti gyógyszerárakban is. 8190

38. SZÁM. 1899.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 17.

46. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félévre — 6

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 ft. félévre — 4

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 5.— félévre — 2.50

Külföldi előfizetéseket a postaiag meghatározott viteldi is esatolándó.

A GYERMEKVÉDŐ-KONGRESSZUS BUDAPESTEN.

A KISKORÚAK VÉDELME, éppen azért, mert gyámságnak és mindenben másokra szorúlnak, mindenkor kiváló feladata volt az emberbaráti törekvéseknek. Árvaházak, szegény tanulók internátusai már a régi időkben voltak, inkább a vakok és siketnémák sincsenek teljesen elhagyva. Mindamelllett elmondható, hogy a gyermekvédelem ügyével eddig nem foglalkoztak rendszeresen. Az emberbarátok könyörülete nagyon felszines munkát végzett, sokszor éppen veszélyeset is, mert előmozdította a szülők kapzsiságát és a jószívűség kizsákmányolását, de az utazásra vitt nyomor mellett nem vette észre a szemérmes szegényeket, a némán szenvedőket, nem azt, hogy a gyermekek egy része mennyit szenved otthon, tudatlan és lelketlen szülőktől, mennyien pusztulnak el közegészségügyi és közérkölségi szomorú állapotok miatt, mennyit szenvednek néhol munkaadóiktól is. Új kornak kellett jönnie, midőn a könyörülettel karöltve dolgozik az értelem és a társadalmi politika érettsége, midőn a szegény-ügygyel kapcsolatban szervezni kezdik a gyermekvédelem ügyét is, hogy a könyörület segítségével összehalmozott fillérek hasznosan használtassanak fel s ne csak egyesek, hanem a közszellem is öröködjék a gyermekek felett.

Századunk második felében, midőn már világszerte meggyökeresedett a népevelés fontosságának tudata, s midőn a közvélemény az aránytalanul nagy gyermekhalandóság által megdöbbentve, világosabban kezdte látni a gyermekekben a jövő feltételét s a nemzeti jólét legfontosabb alapját, fokozatosan fejlődött ki a gyermekvédelem tudományos művelése, azaz a közjótékonyágnak czélzerű szervezése a gyermekek érdekében. Különösen a francia emberbarátok és jogászok foglalkoznak e kérdéssel tüzetesen. Az 1878-iki párisi kiállítás óta már sokféle gyűlések, kongresszusok és kiállítások rendezettek az ügy érdekében. Volt ily irányú kongresszus Bordeauxban, Brüsszelben,

Genfben és másutt, köztük egy pár nemzetközi is, de mindannyi szűkörrű. Az első, mely valóban általánosan nemzetközi, most Budapestén tartatik meg.

A budapesti nemzetközi gyermekvédő-kongresszus mintegy folytatása az 1896-ban Flórenczben tartott gyermekügyi kongresszusnak, mely a budapesti gyermekvédő-egyesület alelnöke, báró Malcomes Jeromosné meghívására elhatározta, hogy jövő összejövetelét Budapestén tartja. Budapest főváros közgyűlése a kongresszus költségeire 4000 forintot szavazott meg, az igazságügyminisztérium 2000 forintot, a belügyminisztérium egyelőre 500 forintot adott s így az előkészítő bizottság, mely elnökévé Rakovszky István államszámvevőszéki

elnököt nyerte meg s ügyvivő alelnökévé dr. Katona Béla főügyési helyettes, 1898 elején megkezdette működését. Az előkészítő bizottsághoz a főváros jótékony egyesületeinek számos kiváló tagja csatlakozott s egyes szakosztályainak és bizottságainak elnökei, közéletünk kiváló tagjai lettek. Így az orvosi szakosztály elnöke volt dr. Bókai János, a jogi szakosztályé dr. Csemegi Károly, majd ennek halála után dr. Székely Ferenc, a paedagogiai szakosztályé Péterfy Sándor, a jótékonyági szakosztályé báró Malcomes Jeromosné, az emberbaráti szakosztályé gr. Teleki Géza. Az ünnepélyrendező bizottság elnöke Hegedűs Sándorné, a kiállítási bizottságé dr. Kovács Gyula, az irodalmi bizottságé Rákosi Jenő.

E kiválóságok egész sorának buzgó működését nagyon elősegítette az, hogy a kongresszus védnökségét József főherczeg vállalta el, ki elhunyt fiának, László főherczegnek emlékeztet azzal is megörökítette, hogy a gyermekvédelemnek Czirkveniczán új otthont alapított az ő nevére.

A kongresszus előkészítésében működött jeles férfiak közül a most már megalakult kongresszusnak is elnökévé Rakovszky István választott meg, kinél méltóbbra alig eshetett volna a választás jótékony egyleteink vezérférfiai közül. Rakovszky számos egyesületben visz vezérszerepet, így elnöke a rabsegélyző-egyletnek, a felnőttek oktatását vezető népoktatási körnek. Újabban ő volt kezdeményezője az elnöke a «Szeretet»-egyesületnek, mely a testi és szellemi foglalkozásban szenvedők sorsát karolta föl s oly sikerrel, hogy már a jelen évben megnyithatott egy intézetet a hüllyek számára, segítőt létrehozni két új siketnéma-intézetet s előkészületeket tett vakok műhelyének felállítására. Mint gyermekbarát, különösen kitüntette magát a Gyermekvédő-egyesület elnöki székében azáltal, hogy a már elzúllásához közel álló egyesületet pár év alatt nemcsak megszilárdította, hanem a legelső magyar emberbaráti egyesületek közé emelte, mely a főváros támogatásával most építi mintaszerű intézetét.

Koller utódai fényképe után.

RAKOVSKY ISTVÁN, A GYERMEKVÉDŐ-KONGRESSZUS ELNÖKE.

Barabás Miklós 1863-iki rajza után.

BRUNSWICK TERÉZ GRÓFNŐ.

A gyermekvédő-kongresszus előkészítő bizottsága már a jelen év kezdetén rendszeres irodát nyitott, melynek vezetése Scherer István titkár buzgó gondjai alatt állott s ugyanakkor Kovács Gyula is nagy buzgalommal kezdte meg az előmunkálatokat a kongresszus alkalmával a gyermekvédelem ügyét minél részletesebben és tanulságosabban bemutató kiállítás rendezése ügyében. Mindkét munka teljesen sikerült. A kongresszusra több mint 600 tag jelentkezett, köztük mintegy száz külföldi Európa csaknem minden országából s néhány Amerikából is. Egész sereg nevezetesség van a külföldiek között, több volt miniszter, számos irodalmi kitűnőség s különösen sok híres jogász és orvos. Az előkészítő bizottság felhívására számos, a gyermekvédelemmel foglalkozó fővárosi egyesület működéséről készültek ismertetések a kongresszus tagjai számára, úgyszintén ugyanezzel a főváros árvaházairól és szeretetházairól, az igazságügyminiszter a javító intézeteknek leírását készítette el. Mindez ismertetések füzeteit kiosztogatták a tagok között. Az előkészítő bizottság felhívására mintegy 25 gyermekvédelemmel foglalkozó intézetet néznek meg a kongresszus tagjai s egyik napon leleplezik az emléktáblát azon a budai krisztina-városi házon, a hol 70 évvel ezelőtt Brunswick Teréz grófnő az első magyar kisdédóvó-intézetet alapította s ezzel a művelt nyugat országait nagyrészt megelőzte. A kiállítás is szépen sikerült, Magyarországi közjótékonykai munkájáról még soha sem lehetett ily együttes képet látni.

A kongresszus tagjai ősi szokás szerint kirándulásokban is részt vesznek. Az ülések ideje alatt megtekinthetik a fővárosi nevezetesebb intézeteket s az aszódai javító-intézetet. Rögtön az ülések befejezése után kimennek Vácra, a siketnéma-kórházának megtekintésére s innen Zebegénybe, a szünidei gyermektelep-egyesület szép épületének megnézésére s hajón vissza Budapestre. Másnap lesz a nagyobb kirándulás

Fiuméba s onnan Cirikveniczára a László-gyermekotthon megtekintésére. Az ünnepeknél és kirándulásoknál fontosabb eredménye lesz azonban a kongresszusnak az a 10—15 önálló mű, mely ez alkalommal jelent meg s főképp a magyar és francia nyelven megjelent terjedelmes napló, mely közel 100 szakelőadást foglal magában az azok felett folyt viták ismertetésével együtt. De legfontosabb, hogy a kongresszus szabályzatában itt Budapest gondoskodni fog az ügy állandósításáról is oly módon, hogy állandó végrehajtó-bizottságot létesít, mely a budapesti kongresszus határozatát végrehajtja és új kongresszus egybehívásáról gondoskodik.

Igen sok és mindenre kiterjedő a gyermekvédő-kongresszus megvitandó tételeinek száma: a szülői hatalom korlátozásától a javító-intézetekig, a bölcsődétől a hülyék intézetéig, a könyörület adományainak kiosztásától a jótékony egyesületek szervezéséig jóformán minden szóba került itt, a mi a gyermekekre vonatkozik s gondoskodva van, hogy ezek ne maradjanak pusztában elhangzó szavak. Bár úgy lenne, mint azt a kongresszus előkészítői hiszik, bár lenne ez a kongresszus a határkö, melyen túl hazánkban a gyermekvédelemnek közérzeti emelkedése kezdődne meg.

A GARMADAPÁSZTOR.

Tanyák között jártam, s hűt az emlékezet, Ábrándozó lelkem a multat köszönté; Ti nyári éjszakák holdas mezők felett Nem jöttök már vissza soha-soha többé, — Mikor a szabadban odakinn aludtam, Csillag-csilláros ég boltos teremében, El-egyönyörködve a magas tejútban, S itt lenn virágitált szállott át a réten.

Szendert hozó szellő megérintett lágyan, Így haladt felettem a gönczöl-szekér föl, Az asztagok tövén ott volt vetve ágyam, Kinn a kerek székűn, a buzgókékből;

És a tanya megett halkan susogott a Gólyafészkes nyárfa, egy légi pataként, Fűszagával messzebb a sok szénaboglya, Semlyék vizén láttam a fehér csillagfényt.

Es fenn virasztgatva, szerelemben fonni Szóttam a sok álmot, s elmondtam dalokban, A mit az ágyásból nyolozzó ló taposott ki, Búzagarmadának míg pásztora voltam; Hő szívemben égtek a legtisztább lángok: Szerelem, barátság, az eget kitárva, S hova szent ihletben néha még sovárgok, Az Istenhez emelt lelkem e két szárnya.

Varázsfátyol, melyet szemem elé tartok, Milyen kép szövődik selyemszálaidba? . . Ellobbant pásztortűz, elsohajtott hangok, Föléledtek-e még, jöttök-e még vissza? — Változott az idő, s visszahozhatatlan, Nem csupán az enyém, de a tájnak multja, S a régihez képest változott alakban Polyik itt az élet, folyik itt a munka.

Más lett már a szérű az asztagok mellett, Már a kék magját gőzgéppel verik ki, S mellyél éjszakánként pásztorkodni kellett, Most a tiszta szemet szákban lehet vinni. Nem kell várni szelet garmada-szórásra, Nines többé a szérűn fölözőnek dolga, Egy-két nap a cséplő mind rendjébe rázza, A mi hat hét alatt elnyomtatva volna.

A pusztá hogy elfogy, csatárlánczént nyúlnak Várostól faluig fehér tanyaházak, Változik a képe, változik a multnak, Kő-országut mellett vasutakon járnak; Itt-ott egy-egy malom kőkéménye füstöl, A szélvitorlák már gyérebben forognak, Immár emlék, jelkép lesz a pásztortűzből, S kitelt ideje a garmadapásztornak.

Kisteleki Ede.

A KISDEDNEVELÉS ÉS NŐKÉPZÉS UTTJÁRÓI.

A nemzetközi gyermekvédő-kongresszus alkalmából, szeptember 16-án leleplezik le Brunswick Teréz grófnőnek, az első magyarországi kisdédóvó megalapítójának emléktábláját.

Érdekesnek véljük fölemlíteni, hogy Brunswick Teréz grófnőnek egy svájci utazása adta meg erre az első eszmét.

Már a század elején özvegyen maradt édes anyjával ugyanis hosszabb időt töltött Yverdon környékén, a hol megismerkedett a gyermeknevelés apostolával, Pestalozzival s annak kisdédóvó intézetével.

Ettől az időtől kezdve semmi fáradságot sem kímélve, a legnagyobb buzgalommal látott hozzá a cselekvéshez, hogy ezt az üdvös intézményt hazánkban is meghonosítsa. Azonban a legridegebb közönnnyel találkozott. De a határozott jellemű hölgy nem csüggedt, s miután Beniczky Pálné, ózdi Sturmann Karolina, az első budai asszony-egyesület egyik legbefolyásosabb tagja, később Forrayné gróf Brunswick Julia, a Palatinusné főudvarmesternője, a legmagasabb helyeken is támogatták törekvéseit, végre is elérte első, jelentősebb sikerét.

Brunswick Teréz engedélyt kapva egy kisdédóvónak kísérletképp való föllállítására, edes anyjának, özvegy gróf Brunswick Antalnénak budai krisztinavárosi házában, Angyaloktér név alatt 1828-ban nyit meg az első kisdédóvót, melyet egy év múlva már négy újabb követett s 1836-ban létre jött egy országos egyesület, mely előbb Tolnában, később Budapesti kisdédóvókat képző intézetet alapított, a ma Tisza Kálmán vezetésével álló intézet elődjét. Nevezetes, hogy ebben az egyesületben Kossuth, Széchenyi, Szentkirályi, Festetics, Ürményi s más kitűnőségek is sokan szerepeltek.

A kisdédóvás meghonosítása után a magasabb nevelést is fejleszteni akarta a lelkes grófnő, s ebből a célból többek között Fáy András, Karacs Ferencné, Takács Évánál, a nők művelődésének legelső bajnokaival és Beniczky Pálnéval szövődött.

Beniczky Pálné, Sturmann Karolina nemcsak egyik legkiválóbb műveltségű asszonya

volt korának, hanem a tollat is úgy forgatta, mint akkor egy hölgye sem a magasabb társaságnak.

Hogy céljukat elérjék, Beniczky né a legselesebb körű levelezést kezdte meg s a magasabb nevelés iránt mindinkább fölkelte a főrangú társaságok figyelmét. József nádor neje, Mária Dorothea főhercegnőnek is nagyon tetszett a megindult mozgalom, s így Beniczky né és Brunswick Teréz a legszebb sikert remélhettek.

Az 1831-iki koleravész azonban megakadályozott minden társadalmi és közművelődési munkát. Maga a lelkes Beniczky né is áldozatul esett az országos járválynak. Ekkor pangásnak indult az oly szép reményekkel kecsegtetett eszme.

Évekig szünetelt a mozgalom, míg végre a negyvenes években Brunswick Teréz egy magasabb célú leánynevelő-intézetet nyitott, a melynek élére unokahugát, Teleki Blanka grófnőt állította s ugyanez időben Teleki Blanka egyik barátinője, Karacs Teréz, Takács Éva leánya, állított fel Miskolcra ily intézetet. Az 1848/49-iki események vihara azonban megszüntette mindkét hazafias, nemes irányú nevelőházat. A tanárok, köztük a híres Vasvári Pál, ki Teleki Blanka intézetében a történetet tanította, a harczterre siettek, a nők tépést csináltak, beteget ápoltak vagy a csüggedőket lelkesítették.

Az ötvenes évek elején, miután Teleki Blanka elfogták és a nemzetet nagy mértékű csüggedés fogta el, belátta Brunswick Teréz, hogy nevelésünk ügyét ily körülmények között nem viheti előbbre.

A magyar nevelés erősebb föllendülése csak Brunswick Teréz halála után történhetett meg, midőn Veres Pálné Beniczky Hermina, leánya annak a Beniczky Pálnénak, a kit már a huszas években láttunk buzgólni ezen a téren, vette kezébe rendkívüli buzgalommal és tehetséggel az ügyet. Beniczky Hermin, ki édes anyját zsenge korában elvesztette, magán is tapasztalta, mennyire elhanyagolták nevelését. Mint ősrégi nemes család sarját, az bántotta leginkább, hogy hazája nyelvét sem beszélte kellően, és már felnőtt leány volt, midőn annak alapos megtanulásához hozzáfoghatott. Kiválóan fejlődött elméje, tudásvágya csakhamar kipótolta minden hiányt, különösen miután férjhez mentele által rendkívül kedvező környezetbe is jutott.

Férje, farádi Veres Pál minden hazafias és művelődési eszmének meleg támogatója volt, s olyan kiváló férfiak körében élt, mint Madách Imre, Szontagh Pál, Gönczy Pál és még számosan.

Veres Pálné, midőn kitűnően nevelt, egyetlen leányát, Szilárdát Rudnay Józsefhez férjhez adta, akkor fogott teljes erővel magasabb nevelésünk fejlesztésének munkájához. 1867-ben kezdte meg ez ügyben működését, kezét fogva a főnemesség egy kitűnő hölgyével, gr. Teleki Sándornéval, ki ma is teljes erővel működik e téren. Az ő törekvéseinek hatására volt köszönhető, hogy 1869 okt. 17-én már megnyitott a nők magasabb kiképzését célzó intézet, a mai nőképző-egyet iskola.

Két kis szobában, alig néhány növendékkel kezdte meg működését a nőképző-egyesület, melynek ma palotája van.

A magas, szellős tanterem, a szabadban való mozgásra és játszásra szánt tér, a főzőiskola, a női gimnázium, az a mintaszerű kórház, melyet gróf Vigyázó Sándorné, Podmaniczky Zsuzsanna bárónő költségén rendeztek be, párosulva a kitűnő szellemi- és testi nevelési rendszerrel, olyan tanították tetteik a nőképző-egyesület iskoláját, a mely a külföld e nemű intézeteivel is kiállja a versenyt.

Veresné Beniczky Hermin elhunytá után mint elnök gr. Teleki Sándorné s mint alelnök, az alapító leánya, Rudnay Józsefné állt a nőképző-egyesület élére, ki elnökségei, Csiky Kálmán és Emich Gusztávné úrnokkal páratlan lelkesedéssel és ügybuzgalommal vezeti az egyesület ügyeit.

A gyermekvédő-kongresszus tagjai programjukba vették ennek a kitűnő intézetnek a megalapítását is, — s midőn végigvénizik czélszerű berendezését, bizonyára a legnagyobb elismeréssel adózva a jelennek, mely tisztelettel hajolnak meg az uttorok s első sorban Brunswick Teréz grófnő és Veres Pálné Beniczky Hermin emléke előtt.

V—k.

BENICZKY PÁLNÉ, STURMANN KAROLINA GYERMEK-KORÁBAN.

Ellinger fényképe után.

VERES PÁLNÉ, BENICZKY HERMINA.

A VÁCZI SIKETNÉMA-INTÉZET ALAPÍTÓI.

Emberek becsülőjének nevezte magát II. József császár, és ez a név méltán meg is illette őt. A korát minden tekintetben megelőző, lángelméjű uralkodó egyike volt a legnagyobb emberbarátoknak, s többek közt neki köszönhető, hogy a siketnéma-kórházának egész Európában elterjedt.

Az első, a ki e szerencsétlenek oktatásáról elmélkedett, Juan Pablo Bonnes, az arragoniai király connetabla volt. Elmélkedéseit egy nagyobb munkába foglalva, közzé is tette. Első követői Vallás János és Holder angol tanárok voltak. Ez uttorok munkája azonban csak elméleti kísérletezés volt.

De l'Epée Károly Mihály oktatott és nevelt először gyakorlatilag is siketnéma-kórházban, sőt miután tetemes vagyonhoz jutott, egy siketnéma-iskolát is állított föl Párisban.

II. József császár Párisban jártakor ismerte meg De l'Epée-nek siketnéma-kórházát oktató iskoláját, s az ott tapasztaltak annyira meglepték, hogy haza térve, Bécsből azonnal két embert, egy papot és egy tanítót küldött Párisba az ügy tanulmányozása végett; később pedig, mikor

trónra lépett, Magyarországon is meg akarta honosítani az üdvös intézményt. Régi okiratokból, magánlevelekből olvassuk, hogy II. József a később oly szomorú nevezetességre jutott Új-épület-et szánta minden emberi nyomorúságok orvosló helyéül. Egy Niczky Kristóf grófhöz intézett Handbillet mutatja ugyanis, hogy «a városban kívül való nagy épületbe bőrtől, kórház, tébolydó, siketnéma-kórház és vakok — iskoláját» czélozta a fejedelem.

A XVIII. század emberbaráti eszméi a nyolczvanas években már nálunk is mindinkább kezdtek tért hódítani. Különösen egyesek foglalkoztak mindinkább az elnyomott népsorsával, nevelésügygel; így a siketnéma-kórház is talált apostolokra.

A «Merkur von Ungarn» című lap 1786-iki évfolyamának V. füzeteiben egy Németh István nevű pestmegyei tanítóról tesz említést, a ki Jánoshidán egy siketnéma leánykát minden emberi képzeletet fölülmúló türelemmel meg tanított beszélni. Ilyen eset akkor még csak szórványosan fordult elő.

Az első, rendszeres siketnéma-oktatást a vaczi intézetben kezdték meg, melynek keletkezése körül különösen nagy érdeme van jólszi Chászár András, meg ózdi és zádorházi Sturmann Márton gömörmegei uraknak.

Különböző életsorban születtek, különböző volt életük folyása is, de lángoló hazafiságuk, emberbaráti eszméikért való rajongásuk egyesítette őket.

Sturmann Márton nemzetsége Svédországból eredt. Egyik őse nagy marsallja volt Gusztáv Adolfnak; elődei a harminczéves háború alatt katonai vitéz tettekért sok kitüntetést és javadalmazást kaptak. Az egyik ág e háborús időkben Magyarországra szakadt, s itt Gömörben telepedett meg. Sturmann Márton már kastélyok s nagy birtokok ura volt Vizesréten, Zádorfalván és Erdőfalván. Ugyancsak az ő ágazata, mint magyar család, már régebből fogva az ózdi előnevet is viselte. A múlt század nyolczvanas éveiben megnősült; az ősrégi felsőszudi Sembery-családból vett feleséget, Sembery Márton leányát, a nagy műveltségű Anna Máriát. Ettől kezdve Vizesréti ország-szerte kedvelt és hírneves gyűlöhelye lett a liberális elvek köré csoportosulóknak. Általános műveltséggel párosult, igazi magyar hazafiság lakott a háziur keblében, a ki, mint Berzevicsy Gergely is, teljes joggal mondható Széchenyi István szellemi elődjének.

Azok az eszmék és tervek, melyeket később Széchenyi zászlojára írt, már mind ott éltek Sturmann Márton lelkében. Népművelés, iparfejlesztés, munka ezek voltak jelszavai, s mikor még nemesi körökben szó sem igen esett az emberi jogokról, ő már hangoztatta a jobbágy-szerte megszűntetését, a gyáraknak, bányáknak társulások által való emelését és azt, hogy elhagyott magányos, vagy özvegy asszonyoknak mód adassék kenyérüknek becsületes úton való megkeresésére.

Mi természetesebb, minthogy a siketnéma-ügye is a legnagyobb mértékben fölkelte érdeklődését, mely ügyre különösen Chászár András tette figyelmessé.

Chászár e nemes, de szegény ágostai evangélikus vallású szülöktől származott férfiú sok küzdés és szenvedés közt élte át úgy gyermek-, mint ifjúkorát. Azonban szorgalmát semmi sem törte meg. 1762-ben Késmárkra ment tanulni, a hol a nagytudományú Karlovsky filozófianárt hallgatta. Úgy ott, mint később Eperjesen, a hol iskoláit folytatta, leckeadással iyezett könnyíteni nehéz sorsán. Gyakorlati tanulmányait folytatandó, Pozsonyba ment, onnan pedig Győrbe, a hol Tisztapataky István ügyészhez állt be patvaristának. Majd az ország fővárosában igyekezett állást keresni és sikerült is Parnitzky hírneves ügyvéd irodájába bejutni. 1773-ban Rozsnyón telepedett meg, a hol csakhamar nagy hírnévre kapott ügyvédi irodát nyitott. Hévvél folytatta ügyvédi dolgait s oly népszerűvé lett, hogy csakhamar valósággal elharmozták munkáját; előbb négy, később már hat patvaristával dolgozott. Jövedelme is szaporodott, mert a legelőkelőbb családok választották ügyvédjükkül, de azért a szegényeket sem utasította el, sőt minden ügyüket oly hévvél, lelkesedéssel vitte, akár a legővedelmesebb pörét. Neve oly jóhangzású lett, hogy 1790-ben Gömörvármegye főjegyzőjévé választotta. Mint

STURMANN MÁRTON.

ilyen, több híres követi utasítást is szerkesztett. Ebből az időből származik *Sturmann Márton* kötetét s mind szorosabbá vált barátsága.

A két lelkes hazafi napokat töltött együtt, hol Rozsnyón, hol Vizesréten, s ilyenkor rendszeren emberbaráti eszméiket s a közjó előmozdítására vonatkozó terveiket vitatták meg. Még próba-szónoklatokat is tartottak a vizesréti kastély nagy ebédlőjében, vagy fölolvasták egymásnak egyes dolgozataikat, melyeket emberbaráti intézmények létesítése tárgyában fogalmaztak. Az ilyen előadások és felolvasások hallgatója kizárólag csak Sembery Anna Mária, Sturmann Mártonné volt, mert, míg teljesen meg nem rostálták terveiket, addig soha sem avattak bele idegent.

A nagy, karos gyertyatartókban tiszta lánggal égtek a vastag viasz-gyertyák. Fényüket visszaverték a tojásdad-alakú, ébenfa-keretű, sasos tükrök, míg a tigriskörmű, virágos bársonyszékben ült a Marie Antoinette frizurájú háziasszony, figyelve és itt-ott jegyezgetve is a férfiak beszédéből. Mert Sembery Anna Mária volt a reform-eszmékkel tépelődők iródiákja. Azonfelül, hogy propagandát csináljon, széleskörű, lelkes levelezést folytatott barátnőivel, ismerőseivel, biztatva őket, hogy férjeiket, fivéreiket igyekezzenek megnyerni egyik vagy másik nemes ügynek.

A kilencvenes évek vége felé már egyre job-

CHÁSZÁR ANDRÁS.

ban buzgólkodott Chászár kedvenc eszméje, a siketnémák oktatása érdekében. S midőn neje, Sembery Terézia 1799 márczius 31-én meghalt, nem volt többé maradása rozsnói otthonában. „Elmegyek Bécsbe, — írja ezidőtájt Sturmann Mártonné sógorasszonyának — hogy saját magam megtapasztalva a siketnémák oktatásának mibenlétét, a mások nyomorúságának enyhítésével felejtsem a magamét. Marazi nagy tekintetűre a palatinusnál, és egyebekben is ő reá fölöttem szükségem leszen...”

Chászár valóban el is utazott Bécsbe, és onnan, 1799 szeptember 20-iki kelettel így ír a „*Magyar Kurir*” című lap szerkesztőjének:

„A csetneki paedagogium egyik tanítója, tiszteletes és tudós Magda Pál úr, nemes érzékenységek által lelkesítve, a magyar- és erdélyországi efféle boldogtalanoknak oktatását örömmel elvállalta. En ezen tanítónak itt Bécsben leendő tanítatására a szükséges költséget megadom, a rozsnói házamat az institutumnak örökösén által adom, sőt a tanulóknak mind mulatságukra, mind gyakorlatásukra

STURMANN MÁRTONNÉ SEMBERY ANNA MÁRIA.

egy közel lévő kertemet is hasonló jussal oda engedem, vagy ezek helyett a már elelőtt a tanulóknak számokra szánt 1000 Rh frtot (ha más helyen álltatna fel ezen institutum) ajánlom. De hol a többi? Tölem ezek is nehezen telhetnek ki. Reményem: találkoznak a két Nemes Hazában, a kik velem együtt éreznek s embertársainkban magokat nézik: az efféle boldogtalanoknak boldogításokra velem kezdet fognak. Tegen az Úr kérem próbát és hirdesse ki ezen intézetemet a két Hazának. Ha elégséges ajánlások leendnek; a bécsi institutumnak rendén azonnal elkezdődhetik a munka azzal a különbséggel, hogy a magyar institutumban a magyar nyelv és a bevett vallások taníttatának. Végére, észrevén egy tizenötéztendő fiam ez tárgy iránt való gondoskodásomat, azokból az 52 forintokból, a melyeket egytől-mástól kisdéd korában ajándékul nyert, a leírt célra ezen nálam lévő pénzéből 20, Gömör-vármegyei hámosos Bartó András úr pedig 100 frtot ajánlottak.”

Ez a levél az első adat ahhoz az országos akcióhoz, melyet Chászár kérésére a „*Magyar Kurir*” megindított, s mely nem maradt eredmény nélkül.

Mikor ugyanazon év őszén Chászár Bécsből haza jött, azonnal Vizesrétre ment Sturmann Mártonhoz, a kivel együtt nagyobb tervezetet dolgozott ki. Az ügyet 1799 év végén Gömör-megye közgyűlése elé vitték, hol Sturmann hatalmas beszédet mondott a siketnémák oktatását érdeklőleg, Chászár pedig még ebből a gyűlésből memorandumot nyújtott be a pesti

A SIKETNÉMA-INTÉZET VÁCZON.

egyetemhez, melyhez May Józsefnek, a bécsi siketnémák intézete igazgatójának két javaslata csatoltatott.

Ez a tervezet csakhamar Ferenc császár tudomására is eljutott, s mivel Sturmann Márton — a ki nagyon kedves embere volt a fiatal nádornak — Budán minden befolyását latba vetette, azonnal 5000 forintot adott egy ilyen intézet fölállításának az előmozdítására, 1800-ban pedig a magyar kir. helytartótanács 241,12 száma alatt kelt rendeletével, hivatalból bizatta meg Chászárt adományok gyűjtésével, ki most már lázas buzgalommal látott hozzá munkájához. Magyar, latin, tót és német nyelven írt fölhívásokkal árasztotta el az országot. Sturmann Márton hű segítő társa maradt sógorának, s megyéről-megyére járt a gyűjtő-ívekkel. De mellette neje, Sembery Anna Mária is fáradhatlanul buzgólkodott. Bársony kézi-táskájában mindig volt néhány „Adakozásra való Felszólítás”, és névnapok, bálók

napon Nagybölgasszony ünnepét is tartotta, de különben is vasárnap volt, az evangélium Márk könyvének VII. részéből a siketnémáról szólt, a kit Jézus meggyógyított, hallóvá és beszélővé tett. Megjelent ez alkalomra Vácson, mint királyi biztos, gróf Almásy Antal, mint Pestmegye küldötte pedig Gosztonyi Mihály főszolgabíró. Az üdvözlő beszédet magyar nyelven a város főnöktársa, Hamvay tartotta, melyet nagy figyelemmel hallgattak „a helytartótanács legfőbb urai, gróf Brunswick József, Darvas Ferenc, meg számosan.”

Az intézet első tanárai Simon igazgató mellett Schwarzer Antal, Kapuváry Sámuel és Fáy Károly voltak, a kik beiktatásuk után húsz növendékkel csakhamar megkezdtek az oktatást.

A legmagasabb személyiségek folyton érdeklődtek a siketnémák nevelő intézet iránt, így keletkezése után nem sokára, 1806 január 22-én Ferdinánd főherczeg két gyermeke, Ludovika

annak, hogy Chászár András a „*Magyar Kurir*” szerkesztőjéhez intézett levelével megkezdte a siketnémák ügyének fölkarolását. A lelkes emberbarát, a ki 1816 február 16-án hunyt el, önéletrajzában utolsó szavaiban így szól: „És hogy a halál se szakíthassa félbe működésemet, vagy tevékenységemet, a helyettem működőknek könyveimet ajánlom föl.” Ez a szándéka részben sikerült is, mert emlékeztét örök időken át megőrzi a rozsnói 4—5000 kötetre menő Chászár-féle könyvtár. Tetemeit utolsó óhajához képest jóléti kertjében tették örök nyugalomra.

Sturmann Márton még több évtizeddel tovább élt eszméinek hű osztályosánál és napjait továbbra is a közjó előmozdítására szentelte. Tetemei ott nyugosznak a tót-györki családi sírboltban, nem messze Vácztól, a hol a siketnémák immár virágzó s Európa bármely e nemű intézetével versenyző iskolája teljesíti áldásos hivatását.

A VÁCI SIKETNÉMA-INTÉZET KIÁLLÍTÁSA.

A GYERMEKVÉDŐ-KIÁLLÍTÁSBÓL. — Klósz fényképe után.

alkalmával senkit sem hagyott megsarcolatlantól. Egy hontmegyei atyafi látogatása alkalmából, erre célozva mondotta egy ízben báró Hellenbach: „Talán kár is lesz a siketnémákat beszélni tanítani, beszél mindannyi helyett eleget Sturmanné.”

A nemes fáradozást siker koronázta; 1802 végéig 50,000 forintnál több gyűlt össze az emberbaráti célra. Ezzel az első intézetet csakugyan megalapíthatták, sőt meg is nyithatták. Ezt megelőzőleg Simon Antal győrmegyei áldozó papot fölküldtek Bécsbe, ki ott a siketnémák tanításának módját kellőleg megtanulván, hazatért s 1802 július havában Ferenc császár által a magyarországi siketnéma-intézet igazgatójává kineveztetett.

Simon 1802 augusztus 9-én külön e célra kibérelt hajón nyolcz siketnémával indult Bécsből Vácra, az új intézet székhelyére, hol e célra az egykori váci püspökök székházát rendezték be, melyben egyszer Mária Terézia is volt.

Az ünnepies megnyitás 1802 augusztus 15-én ment végbe. Minthogy a katolikus egyház e

főherczegnő (később Ferenc császár neje) és Ferenc főherczeggel látogatta meg az intézetet. Mikor 1807-ben Károly Ambrus főherczeg lett a váci püspökség adminisztrátora, július 20-án József nádor is elment Vácra, és megtekintve a siketnémák intézetét, nagy meglepéssel nyilatkozott a látottakról.

A nádor ünnepies fogadtatásán jelen volt Sturmann Márton is, ki egyik fiú unokájának még agg korában is gyakran emlegette, hogy soha fölemelőbb érzést nem érzett, mint akkor, midőn a nádor az egybegyűlt urak közt megállva, rámutatott és Grassalkovich herczegnek a következőket mondta:

— Ez a derék Úr, a mi kedves konsiliariusunk, meg Chászár táblabíró Úr a legérdemlőbbek, hogy e falak közt dicsérrel említsük; ha ők nincsenek, aligha áll ma még Magyar Hazánkban ez a humanitárius intézet!

E látogatás után a nádor az uralkodónál ismét közbenjárt a siketnéma-intézetet illetőleg, s az épület helyreállítására 4000 forintot, évi pótlékra pedig 2000 forintot eszközölt ki.

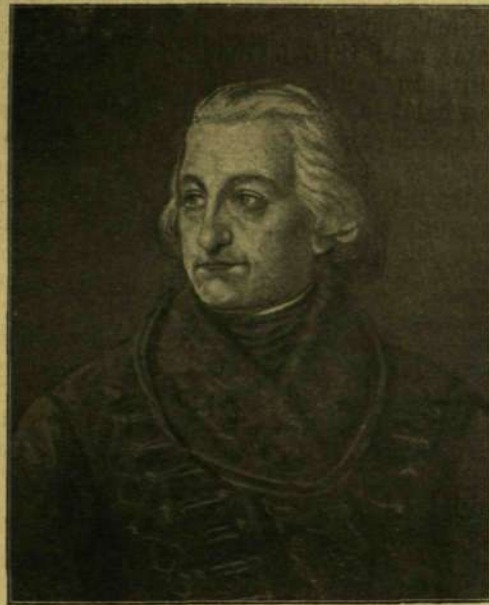
A jelen szeptember hónapban éppen száz éve

A körünkben idéző gyermekvédő-kongresszus tagjai kirándulnak ebbe az emberbaráti intézetbe is, mely kiránduláson éppen a siketnémák hazai intézetének létesítése körül annyi érdemet szerzett özi Sturmann Márton dedunokája, Rudnay Józsefné úrnő, a nőképző-egyesület egyik nagyérdemű elnöknője, kalauzolja a társaságot.

Vajk.

A CSURGÓI FÖGIMNÁZIUM SZÁZÉVES JUBILEUMA.

A csurgói fögimnázium fentartó testületével, a belső-somogyi ev. ref. egyházmegyével együtt ünnepelte e hó 14-ikén százéves fennállásának jubileumát; az ünnep örömet emelte a dunántúli egyházkerület azzal, hogy közgyűlését, mely rendszerint Pápán szokott megtartani, az ünnepélylyel kapcsolatban Csurgóra hívta össze.

GRÓF FESTETICH GYÖRGY.

NAGYVÁTHY JÁNOS.

A CSURGÓI FŐGIMNÁZIUM ALAPÍTÓI.

SÁRKÖZY ISTVÁN.

Bemutatjuk ez alkalomból a gimnázium régi és új épületét, s ezekkel együtt néhány kiváló férfi arcképét azok közül, kik az intézet megalkotásán, emelésén fáradoztak, s kiknek arcképeit az intézet kegyelettel őrzi.

Csurgó ezelőtt száz esztendővel egy kis falura emlékeztető u. n. mezővároska, és a hozzá hasonló nagyságú, s tőle három kilométernyire eső Alsók között egy őserdő terült el, s az őserdő alatt hosszában egy vizenyős lapály, mely, úgy mondják, a Templariusok halastava volt valamikor. Ma az őserdő helyén hosszában egy új város, Csurgó-Újváros terjeszkedik le egész Alsókig, s a két község együtt, noha alig van több 4000 lakosánál, hosszabb, mint Kecskemét a budai kaputól az Ürgésig, vagy Debreczen a vasúti indóháztól a Péterfia végéig.

Ennek az Újvárosnak legelső háza és telke a mostani régi gimnázium-épület volt, melyet gróf Festetics György építtet, alapítványokkal ellátott, telkekkel bőven megajándékozott. Ez az épület a tantermeken kívül 30—40 diákot befogadó helyiségekkel volt ellátva, s ezen kívül az éjszakai vége a csurgói reformátusok templom-helyiségéül szolgált. Midőn azt mondjuk, gróf Festetics György építette és alapította: ezt nem kell szó szerint vennünk. — A kezdeményezésben, az intézkedésben, a kivitelben, az alapítványozásban a grófé volt az orozslánrész, de gazdatisztjei, továbbá Sárközy István, János, a Csépnak, végre a belső-somogyi papság és eklézsiák is fontos tényezők voltak. Az épülethez minden anyagot az uradalom szolgáltatott, a belső-somogyi traktus eklézsiái Szigetvártól Iháros-Berényig az igás-munkákat teljesítették. Budapesten egy ilyen épület két hónap alatt felépült, de Somogyban, melynek egész területén, egy pár kolostoron kívül, egyetlen emeletes épület sem volt, ez titáni munka számba ment, s országzszerre nagy volt a hire, nagyobb a valószínűség, mint ezt Kazinczy-Berzsenyi levelezéseiből is tudjuk. Még inkább titáni volt a román. kath. gróf nagylelkűsége, melynek kulcsát jobbagyai és az elhagyatott reform. papság iránti érdeklődésében, s ezenkívül a nagyanyja emléke iránti kegyeletben, ki protestáns nő volt, találhatni meg. *Pius in aviam nepos* (Nagyanyja iránti kegyelethől az unoka) ezzel a szóval indokolta alapítványait, melyek mintegy 600 frtból, nagymennyiségű tűzelő fából, s gabonából állottak évenként.

De nemcsak alapítója, élte végéig patronusa, sőt kurátora is volt az iskolának, még apróbb ügyeiben is. A tanárokat ő választotta, hívta,

velők levelezett, útiköltségüket ajándékozta, vagy előlegezte, exameneikre eljár, s mikor egy alkalommal a Csokonai tanítványai egy színi előadásban valami tapintatlan frázissal sértették az ő finom érzékét, élesen rendre utasította a direktorátust.

Vele együtt építettek Sárközy István nagybajomi földesúr, akkor főszolgabíró, lelkes, tudós, nagyesszű ember, a Csépnak, egyik alsóki pap, másik jákói földesúr, és Nagyváthy János, a tudós gazda, a század elején a magyar gazdasági írók legkiválóbbja, a gróf jószágigazgatója, maga is, mint grófja, nagy filantrop, kissé szabadkőműves és szabadgondolkodó, Bíró Sámuel uradalmi fiskális, stb.

Első tanárai az új intézetnek kivétel nélkül a debreczeni iskola legkitűnőbb növendékeiből kerültek ki. Csokonai, Császári Lozsy Pál, egy nagyot ígérő dr. theologiae, Nagy János, Barla, Szabó Gergely, Kiss András, Sarkadi Károly, Kacsóh Lajos, kikre, úgyszintén a kis provinciális gimnáziumban töltött édesbús élményeikre szívesen s hálással emlékeznek mind, a kik ez iskolából kikerültek.

1849 után elkövetkeztek a szorongattatás esztendei. Az eddigi alapok nagyon keveset gyümölcsöztek, a kiadások évről-évre emelkedtek. A tanszékek számát és díjazását szaporítani kellett. Nem volt miből. Mint a szegény ember, ki nem tudja ma, mit esznek gyermekei holnap: úgy éldégt napról-napra, tengetve életét. A belső-somogyi papság, tanítói kar és eklézsiák évi önkéntes megadózattással biztosítottak egy tanszéket, ezzel is csak a négy osztályt bírták tengetni nehezen.

Per ardua ad augusta! Ha nem birunk négy osztályt tartani, tartsunk nyolcz osztályt! Vakmerő gondolata Körmendy Sándornak, ki esperesi egyéb tevékenységének koronájául ezt az eszmét tűzte ki. Igazgatót, serkentett, példát adott, gyűjtött, járt-kelt, szélsőbali kemény nyakát is kész volt nem disztelen áldozatul meghajtani, ha kellett; — az időközben oda betelepített állami tanító-képezdével a tisztos osztályalkut megcsinálta.

Verbay István, a csurgói pap, hogy a gimnáziumnak ne aggasson tovább a belé épített templomhelyiség, világútra ment, külföldön szerezni egy templomra való. Meg is építette a díszes templomot, s most már az egész régi *kollegium* a gimnázium céljaira átalakított, — igen szűknék bizonyult.

Semmijök se volt, mégis folyton építettek, alakítottak, sőt házakat szereztek tanári lakok-

nak; ha jól tudom, Nagy Sándor ügyvéd volt ebben a mester; a konviktest szervezték, javították, százával a gyermekeket olcsón ellátták.

E közben, már a közlebbi évtizedekben a hála is megnyitotta szívét és kezét. A Festetichek és Sárközyek alapítványaihoz a Somsich, Nyárádi-, a Koppy Mária-féle alapítványok járultak. — *Beleváry* Ferencz (maga is csurgói fi) baranyai pap 10,000 forinttal jegyezte nevét az iskola emlékkönyvébe. *Soltra* Alajos ráczkevei lelkész, az iskola egykori szegény növendéke csudálandó hálával fizette vissza 30,000 forintban az elvett jótéteményeket Csurgónak; 20,000 frtban Debreczennek és mintegy 10,000 forintba menő apróbb összegekben egyéb intézeteknek.

Most a régi *kollegium*, mely bizony sokszor volt sirás, rivás és fogak csikorgatásának helye is, — tisztán a vidám élet kedvesebb jelenségének lesz tanyája. 50 fiatal legény internáltatásának lesz berendezve.

A régi *kollegium* mellé csatoljuk az egyik alapvető család élő sarjának, a nagyérdemű Csépn Antalnak arcképét, a ki a *kollegium*-mal együtt élte ifjú éveit. Ezelőtt 82 esztendővel, tehát 1817-ben lett a csurgói iskola mindvégig kitűnő növendéke; Somogy megye Nesztora, és pedig igazi Nesztora, bölcsességben és hűségben. A baranyai és belső-somogyi egyházmegyének 53 éven keresztül tanácsbírája, utóbb kurátora; Somogy vármegyének 25 évig első alispánja, — s mint Eötvös Károly mostanában emlékeztette hozta, — Vese-Szék táblabírája. Most pedig jákói birtokán, csendes nyugalomban és köztiszteltetésben élve, a kilenczvenes agg várja a század végét és — vadászat.

Az új főgimnázium, melynek képét szintén bemutatjuk, a város közepén, de mégis kívül a piaci zajon, egy 16 kat. hold területű magaslaton épült, az állam nagy segítségével. Ilyen területű parkja hazánkban egy gimnáziumnak sincs. A második ház dícsősége nagyobb lesz az elsőnél. De bármily nagy lesz is: annak fénye nem elhomályosítani, hanem növelni fogja az első alkotók és régibb fentartók tisztos nevét.

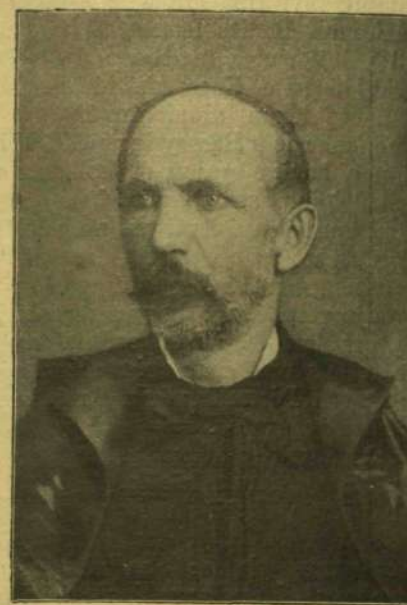
Baksay Sándor.

EGY JÓLTEVŐ EMLÉKEZETE.

Baksay Sándor emlékezésé Soltra Alajos felett a csurgói főgimnázium százéves jubileumán.

Kevesen vannak már Somogyban, a kik ismerték.

Ő maga hosszú hivatalos pályája tartama alatt csak egyszer fordult meg Somogyban,

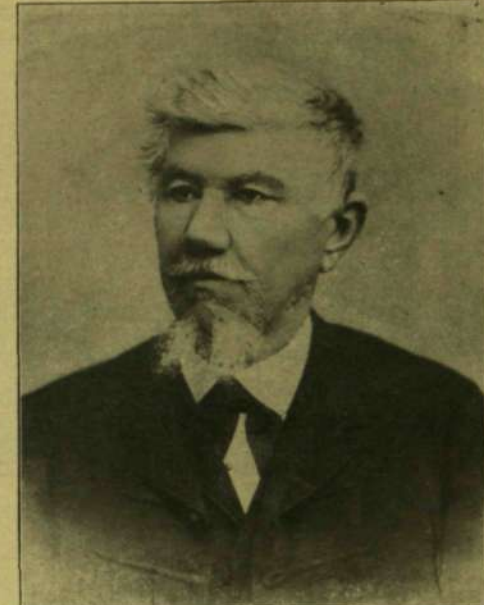

KÖRMENDY SÁNDOR.

SOLTRA ALAJOS.

A CSURGÓI FŐGIMNÁZIUM ALAPÍTÓI.

CSÉPN ANTAL.

Csurgón. Élete vége felé volt ez. Mint a vándorolni készülő madár, mielőtt hosszú útjára indulna, körülrokkodta utóljára a fészket, melyben kelt.

De lelke folyvást Somogyban rokkodott, Somogyban élt; és ha úgy rendelkezett, hogy arcképe lefestessék a csurgói gimnázium számára, ez nem hiúságból történt, hanem azért, hogy ha már teste nem nyughatik somogyi hant alatt, másolt vonásai maradjanak meg abban a világban, melynek emlékei végig kísérték ötlet viszontagságos életén.

Soltra Alajosot én már nem értem Csurgón. Két évvel előbb végzett itt, mint én kezdettem; de mikor először találkoztunk, mint meglelt emberek, a néhány perc alatt sebtiben elsorolt közös emlékek alapján, mint gyermekkori barátok ölelkeztünk össze.

Emlékei között különösen egy tárgy emelkedett ki: A hatkerekű malom; és egy-két tisztos alak, a kiket háládatos szívének egész élnékségével szokott kiszínezni.

A hatkerekű malom! Az egyetlen idylli kép Soltra Alajos gyermekkorából. Én most sem tudom, merre lehetett, de az ő szemei könybe lábadtak, mikor a hatkerekű malomra került a szó.

Előzőleg szóljunk az összetartásnak arról a csodálandó ösztönéről, mely a hangyák, a méhek és a belső-somogyi papság közéletében oly tiszteletreméltó jelenségekben nyilatkozott meg az egész század alatt. Ez a papság, a maga tanítóival és kicsiny népességével, de sok terűt egyházaival, sok ideig egy tanszéket tartott fenn önkéntes megadózattással, melyet évről-évre 1—16 frtos részletekben sok fáradsággal, de pontosan szedegetett össze. Epen így szedegette kevesebb bajjal már és nagyobb sikerrel össze az alumenum élelmezési czikkait egy század óta. Mindenfélt, a hatvani tisztbúzá-
tól kezdve a zseliczi hajdínáig és az udvarhelyi vargánya gombáig. A hatvan falu minden egyes hajlékooskájából egy-egy kegyes asszony megbarnult keze vitte föl a tányér vagy tál búzá-
t parókhiára, egy meghatározott napon, az ekként begyűlt táplálékot minden eklézsiá beszállította Csurgóra; a kocsikról diákok vették vállra a zsákokat, s versenyt szaladtak velők a meredek lépcsőkön a padlásra. Egy hét alatt egész esztendőre el volt látva a kis köztársaság minden szükséges élellemmel, csupán csak a naponkénti marhahúsról kellett a készpénz; ez pedig bőven télt abból a nyolcz frtból, melyet az ifjak fizettek fejlenként a köztartásért. Nem egy hónapra kérem! Egész esztendőre értendő a nyolcz frt, — s ha jól emlékszem, ebbe bele volt foglalva a tandíj is.

A lakás a tudvalevő nagy, erős boltozatok alatt volt, úgy, a mint gróf Festetics György megépíttette.

Elédeltük tíz álló hónapon keresztül délről délre hűsleves, melybe soha semmiféle liszt-nemű vagy zöldség bele nem tévedhetett. Olyan tiszta, mint a herbaté. Utána a főtt hús, három kiló 24 darabra osztva, melynek javát a nagyobb

bak osztály- és korrend szerint elválogatták, a szolgák aztán összevitták azon, a mi maradt. De micsoda egészséges piros orcájú Dániel-
lek nőttek fel ezen az eledelen! Így is ember lesz abból, a kit az Isten arra rendelt. Még a szolgagyerekekből is.

Soltra Alajos ilyen szolgálai állapotban kezdte s folytatta tanulását négy éven keresztül, kilencz éves korától 13 éves koráig. Nem volt neki nyolcz forintja, hogy a köztartást megfizethette volna, mint a többiek? Nem; nem volt nyolcz forintja annak, a ki ma és tán az idők végéig 22 funak ad évről-évre fejenként 120 forintot. De hiába is lett volna; alsóbb osztálybeli növendékek ide nem vétettek föl, csak szolgáknak; a kik szolgálatukért a fentebb rajzolt ellátásban részesültek ingyen, s azonkívül minden évi szolgálatért egy évi ingyen ellátás biztosított nekik jövőre, ha a felsőbb osztályokba kerültek.

De térjünk vissza a hatkerekű malomhoz. A mi búzá a hatvan falu haterzer familiája tányérjával összehordott, abba bizony bele keveredett minden, a mit valaha Diószegi és Fazekas determináltak; de nem annyi, mint most, mert akkor még nem volt választó rosta, és a somogyi tisztos népek úgy szolgáltatták be, a mint az Isten adta. Az Isten pedig rendszerint jóval többet ad a búzából, mint a vadborsóból. Ezt a búzá a hatkerekű malomba tízmérőnként és hónapról-hónapra elkísérni, az örletésnél a felügyeletet gyakorolni, e végből a malomban betelni: a szolgák jussa volt, melyet tőlök minden Domine irigylet. Becsületes molnárlegények regéi és fényes asztala mellett hetelve, vigan telt az idő.

Négy évig szolgált így. Évenként két három ízben a hatkerekű malomban betelni: ez volt az ő pusztá életének az oázisa. Ha ez nem lett volna, meglehet ma szegényebbek volnánk 30,000 forinttal.

Ő mondja, és nem csak én mondom, hogy árvább, elhagyatottabb élet nem volt azok között a falak között, mint az övé, — a szegény és helyről-helyre vándorló, egymás közt is kedvetlenségben élő zülök fiáé.

Látta ezt az Isten, azután rendelt neki pártfogót. Egy öreg özvegy papné, ki özvegyiségében öt gyermekével Csurgón talált menedéket a Deperdite Varga házában udvari szobácskájában. Az egyházmegye szegényesen, de kegyes kézzel segélyezte az özvegyet. Ki sem merem mondani, mily csekély volt az a segély mai araszsal mérve, de gazdag ajándék volt az özvegynek, mert mindig könnyezve köszönte meg, pedig nem volt sápiítózó természetű. Neki elég volt, mert tudott segíteni magán egyebek között azzal is, hogy négy öt komámuram alum-nus fiaira mosott is. Az ilyen hetszer megtisztított fehérneműket a szolga hordta ki és be szombat esténként a dominéknak.

Egyszer megkérdezte tőle az öreg asszony:

— Hát terád, édes fiam, ki mos?

— Senki!

— Haza küldözd?

— Nem!

Többet nem akart vallani. Nagy faggatásra azután kivallotta, hogy ő bizony maga mossa a kevés vászonneműt, maga csinálja a lugot, mert van cserfa-hamu elég; viszi a Sióra, ott öblögeti holdvilágnál, szárítgatja az iskola padlásán, de mángorolni nem mángorolja, mert nincs mivel; csak az asztal sarkán húzogatja meg.

Az öreg asszony nagyon megörült ennek. Hogy még az ő gyermekeinél is van árvább a világon. Rögtön pártfogásába vette, megparancsolta, hogy minden héten beszámoljon a szennyeseivel; a hol a többi kimosódik, elfér ott az övé is. Azután egy-egy szelet kenyér, egy darab malé, egy félmarok vatta egy kanál zsírral, a miből cserépmécsést lehet csinálni, és annak világánál pompásan tanulni. De még a fején levő diókról is megszámoltatta, azoknak szerzőit maga elé idézte, keményen megfeddette, hogy ne bánjanak úgy azzal a szegény fiúval. Jussa volt hozzá, mert a dominék papfiúk voltak, tehát tartoztak felvenni egy özvegy papné dorgálását. Csak a szegény tud igazán jól tenni.

Valahányszor az öregasszonyról emlékezett, mindig megrezdült a hangja. — Az enyém is.

És keresgélem a Soltra-alapítványban a csipet vatta és kanálzsír részét. Mert van benne része, csakúgy, mint a hatkerekű malomnak.

*

De az orozslánrész mégis Sarkadi Károlyé.

Sarkadi Károly öt évig volt a felsőbb osztályok professzora, azután késő vénségéig alsóki lelkész, és inspektora a gimnáziumnak. Eszes, tanult, mindvégig mindent tudni törekvő, egyszerűsége minden tanítási kérés, mélyreható, csudálatosan sikeres módszerű, — háztartásban egyszerű, mérsékletes, takarékos, nagy idealizmussal erős realizmust egyesíteni tudó alak a Brassai Sámuelnek fájából, de a Franklinok iskolájából.

Nekem nem volt professorom, de életem legmegáldottabb napjai közé számított azokat, a melyeken ő rendes tanárunkat néha hétszámra helyettesítette. Alsókról feljáromatva, kora reggeltől nap-hajlotáig gyűrta át bennünk az ő embert új emberré. Micsoda gimnasztikája volt ez a léleknek, az értelemnek, az izlésnek, a modornak, az erkölcsnek!

Nekünk csak napok jutottak a lélek áramlataiból, de Soltráknak egy egész esztendő edző hidege, termékenyítő esője és érlelő napja. Soltrát egy ajánló-levéllal bocsátotta el Debreczenbe, adott hozzá egy viselt kabátot, és egy jó tanácsot: *Légy hű magadhoz, akkor más is bízik benned; mindig magadra gondolj, mert úgy lesz módodonban másokra is gondolni.* Önző tanács, melynek indokaiiban a gyümölcsöző szeretet törvénye lappang.

Debreczent kevésbé szokta emlegetni, de nem kevésbé hálás iránta. A mi Csurgón még idyll-számba ment, debreczeni szigorú életmódja már nem édes emlék, mint ez végrendelelőnek egy pár szavából megtetszik, a mi onnan bizrást elmaradhatott volna. Debreczen neki mindent megadott, a mit adhatott, egész a szé-

A CSURGÓI FŐGIMNÁZIUM ÚJ ÉPÜLETE.

niori kitüntetésig, melyben Révész Imrénének elődje volt.

1850-ben Kecskeméten tette le papi vizsgáit, s ezzel egy lépést tett hazája felé. Kétségtelenül nem a véletlen, hanem a saját ajánlkozása folytán lett Török Pál káplánja Budapesten, s ha maga kereste azt, ekkor nyilván van rá ok is: miért?

Az orvosi diplomaért.

Mint pesti káplán, minden költség nélkül véghezvethette az orvosi tanfolyamot, s alig hogy beköszöntött, sietett is beiratkozni.

De csurgói négy esztendő szolgásga, s debreczeni szigorú életmódja együttvéve sem bántották annyira lelkét, mint azok az akadályok, melyek őt az egyetem küszöbén várták.

Tündöklő theologiai és káplánvizsgai bizonyítványait, melyeket kérvényéhez csatolt, kicsinyléssel vetették vissza s érettségi bizonyítványát követelték. Érettségi bizonyítvány! Debreczeni széniorától! Nohát, az is meglesz. Letette az érettséget 30 esztendő fejjel és teljes praeclarummal a pesti piaristáknál, vitte is, a mint lehetett, a dékánhoz a praeclarumait.

Senkise nem hinné, a mi erre következett. De én láttam és átalvettem mind a teljes praeclarumot érettségi bizonyítványt, mind a kérvényére német nyelven hátrázott elutasító végzést, mely szerint *„bemutatott érettségi bizonylat nem felel meg a követelményeknek, kérelmével elutasítatik.”*

De Soltra nem az az ember volt a ki félúton megáll. Addig járt-kelt, míg nagy utánjárásra káplánfővel és minőségben medicus lett; hallgatta a medicát, gondolom, két esztendeig, s megszerezte a Magister Chirurgiae jogosítványt, s azontúl folytatni akarta a doktori diplomáit. Itt ismét útját állták. Dr. Tognio heves szemrehányással utasította el. *„Nem elég magának a papi kenyér, más elől még másikat is el akar venni?”* Heves jelenet következett erre, melyet Soltra a dékáni ajtó heves becsapásával és egy sértő szóval fejezett be.

Ennek az összeütközésnek nem lett ugyan semmi közvetlen és aktuális következtetése, de Soltra mégis jónak látta Münchenbe vonulni.

E küzdelmei közben érte a ráczkevei egyház meghívása, és ő kettős minőségében megtelepedett, mindvégig, közel negyven éven át, állandó lakójául annak a méternyi vastag falazatú, s kissé diákos berendezésű tanuló-szobának, melyben hagyomány szerint Skariceus és Szegedi Kis István is lakott egykoron.

Soltra a legteljesebb készséggel lépett a lelkes pályára, de orvosi szakmájában is nagy sikereket ért el. E sikerek lehettek jutalmazók, de nem édesek. Féltekenység, kenyéririgység, sőt halátlanság, rágalom hamar megbénították munkakedvét. Lassanként összébb-összébb vonta praxisa vitorláit; régi házait nem utasíthatta el, de újakat csak kivételes esetekben fogadott. Teljes gyakorlata alig terjedt tovább 10 évnél.

Soltráról azt mondja a világ, hogy *„fősvény volt.”*

De sohasem távozott vigasztalás nélkül ajtajától a szegény; és az úri koldus is megkapta tőle az egy napi kenyérre való, de a fagyaltalra valót senkisen.

Fősvény az, a ki magától is, másától is megtagadja a szükségeseit: ő ezt nem tette. Fősvény az, a ki a pénzt célnak tekintve gyűjti halomra. Ő nem ilyen volt. — Az ő élete harmadik huszonöt éves szakasza vagyongyűjtésben, — inkább csak megtakarításban telt el, de ennek a megtakarításnak egyetlen célja volt: minél gazdagabb hálával fizetni vissza Csurgónak és Debreczennek minden jótéteményeit; minden pohár vizet, és minden falat kenyeret. Ez volt élete célja, ábrándja, fanatizmusa.

Különben azt kérdezem itt: mik volnának a mi minden közintézetünk a *„fősvények”* nélkül? Önök hosszas keresgélés után nevezhetnek meg egy-egy nagylelkű és bőkezű gavallért, ki nagy kunyorálásra vagy udvarlásra egy morzsát hullatott; vagy egy boszúállót, a ki pörös vagyonát az eklésiára testálta, hogy gonosz atyjafiait méregbe hozza: de én minden ilyenre tíz fősvényt nevezek, a kik neveket közintézetünk homlokára vészték, nem boszúállásból, hanem hálából és szeretetből.

Legalább az én tapasztalásom ez. Annak az eklésiának és iskolának, melynek szolgálatában állók, fősvény emberek a legnagyobb jöltevei. — Bernáth István, a dráva-szabolcsi lelkész keveset költött magára, de már életében,

A CSURGÓI FŐGIMNÁZIUM RÉGI ÉPÜLETE.

sok évvel halála előtt, egy a Soltráét megközelítő alapítványt ruházott a kun-szent-miklósi gimnáziumra. Bódizs István, a lúszoki lelkész évi 13 váltóforintos kiadása mellett is, évről-évre küldözte Kecskemétre megtakarított jövedelmét jótékony alapítványul.

Ki ne ismerné a Récesy-legendát. Mikor ez a falusi pap bevitté gyalog, és leolvasta a debreczeni kollégium asztalára a 30,000 frt magyar irodalmi tanszék alapítványát, a kiürült vászonzsacsót zsebre tette s indult vissza a Péterfián végig a nagy erdőn keresztül gyalog. A nagy erdő végén vette észre, hogy a zsacsó kötőszegjét ott feledte. Visszaforodott, megtalálta, zsebre tette s most már egész elégtelenséggel indult ismét a Péterfián végig, a nagy erdőn keresztül hazáig, gyalog.

Hát fősvények voltak ezek?

Nem bizony, hanem hősök!

És ha fősvények: hajlandó vagyok azt binni, hogy a fősvények, melyekben, mint a bőkezűek, átértik a parancsolatot: *„Szedjétek fel a maradványokat, hogy semmi abból el ne vesszen.”* Fősvény kezek tudják megtölteni a tizenkét kosarakat igazán.

Magyarországunkban a fősvénység főbenjáró erény legyen!

Istennél, tudjuk, fel van írva az a pohár viz is, melyet az ő nevében adunk. Soltra Alajosnál is fel volt írva minden csepp viz, mely az ő ajakát enyhítette, minden jótétemény, melyet találtunk. — Selye és Szigetvár, Lad és Hedrahely, a hol írni-olvasni tanították: nem feledte el őket. Azután erős hitének teljes szeretetével Debreczen felé fordult, mert ez a Magyar Kalvinizmus szíve: palástját ennek hagyja, hogy évről-évre tíz ifjú öltözködjék bele. A fizikus és orvos megbecsüli a maga mellékhatását is, és két tehetségnek köt szárnyakat a tehnikai és orvosi pályára. Végre megemlékezik azokról, a kik olyanok, mint ő volt Csurgón: tíz gyermeket, olyanokat mint ő, szegény elvetett, . . . felszedi ezeket a maradványokat, hogy semmi abból el ne vesszen.

Tíz Debreczenben, kettő az egyetemen, tíz Csurgón, összesen 22 kosár telve maradványokkal, mind ez a kéz szedte fel! És szedi évről-évre, talán századokról-századokra. Összesen 60 ezer forintot; mind szegény tanulók segélyezésére.

EGYVELEG.

* Robbantás vízzel. Földalatti robbantásokra Shaw angol bányamérnök dinamit helyett vízzel töltött töltényeket használ. A villamos áramlással meggyújtott töltény hossza 44 mm., átmérője pedig 88 mm. Az ily módon kifejtett erő 1,300,000 kilogramm súlyú sziklát robbant fel. Kezelése azért nem jár veszéllyel, mivel felrobbanását csakis a villamos áramlat idézi elő.

* Furcsa szabályszerűséget észleltek újabban a galamboknál. Az első tojásból mindig nőstény, a másodikból mindig hím állat lesz és így tovább rendszeresen váltakozva.

A MINISZTEREK A SZEGEDI KIÁLLÍTÁSON.

Mióta az Alföld fővárosa felépült hullámsírból, annyi ember még nem volt falai között egyszerre, mint ez év szeptember 8-án, Kisasszony-napján, midőn Széll Kálmán három miniszter-társával, Darányi Ignác földmívelésügyi, Hege-düs Sándor kereskedelmi- és Plósz Sándor igaz-ságügyi miniszterekkel, továbbá Széll Ignác és Vörösmarty Béla államtitkárokkal meglátogat-ták Szegedet, kikkel Beniczky Ferenc, Pest-megye főispánja is lejtőt megtekinteni a mező-gazdasági kiállítást.

Az ország minden irányából különvonatok hozták e napon a kiállítás látogatóit. Sokan főképp magának Szegednek megtekintésére jöttek, s az új város rendkívül meglepte a látogatókat. A miniszterek, midőn a városházát, majd a közművelődési palotát meglátogatták, — melyet ittlétek József főherceg is megszemlélt volt — örömmel adtak kifejezést annak, hogy Szeged valóban az Alföld fővárosa s modern város.

Midőn Széll Kálmán miniszterelnöknek Kállay Albert főispán bemutatta a közművelődési palotát, a miniszterelnök a könyvtár termén áthaladva, ismételtén így szólott:

— Valóban méltó e könyvtár az Alföld fővárosához.

A képtárról, a régiségtárról s természetrajzi

JÓZSEF FŐHERCEG ELTÁVOZÁSA A KÖZMŰVELŐDÉSI PALOTÁBÓL.

Plósz Sándor igazságügyminiszter.

Széll Kálmán miniszterelnök.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter.

A MINISZTEREK ÉS KISÉRETÜK A KIÁLLÍTÁSON.

múzeumról is elismerőleg nyilatkoztak a miniszterek.

— Szegedre érdemes eljönni, — mondták — ha tözsgyökeres magyar és modern várost akarunk látni.

A mezőgazdasági kiállításban Darányi miniszter kalauzolta minisztertertsait.

A séta reggeltől délig, s délután 4 órától estig tartott a pavilonok között.

Innen mutatunk be néhány jelenetet képeinkben.

Egyik a gyűjteményes kiállítás előtti jelenet. Itt a legnagyobb alak az első sorban Temesváry kapitány, mellette Rainer főkapitány; aztán — levett kalappal — Vadnay Andor, Csongrád-megye főispánja következik, majd Darányi miniszter, Széll Kálmán miniszterelnök, Bujanovics Sándor, a kiállítás elnöke, orsz. képviselő, Kállay Albert, Szeged főispánja, s Plósz Sándor igazságügyminiszter.

Másik kép a város négyes fogatát mutatja, a mint abban Széll Kálmán miniszterelnök Kállay Albert főispánnal s a következő kocsikon a többi miniszterekkel a kiállításra megy a Tisza hídján.

A halászcserda rajzát is bemutatjuk, a mint annak vendégei épen az ott elmenő miniszterek után tekintenek.

Másik képünk azt a jelenetet tünteti fel, a

mint a miniszterek a mintaiskolából, annak megszemlélése után eltávoznak.

A kiállítás legérdekesebb látnivalói közé tartoztak a felleghajtó ágyúk, a melyeket a miniszterek szintén megtekintettek.

Végül bemutatjuk még a kiállítás kertészeti részét is, közepén az élővirágokból alkotott kis pavillonnal.

Este a miniszterek s a többi vendégek tiszteletére áldomás volt a Tisza-szállodában, melynek nagyterme alig volt képes befogadni a nagyszámú részvevő közönséget.

Sokáig emlékeztében marad Szegednek az a nap, melyet a négy miniszter falai között töltött el. Nemcsak azért pedig, mivel eme látogatás magában véve is megtisztelő volt, hanem főképp azoknál a nagyjelentőségű nyilatkozatoknál fogva, a melyeket ittléte alatt a miniszterelnök tett, midőn kijelentette, hogy a kormány a földmívelés felvirágzásának rendkívüli fontosságát nemcsak teljesen átérzi, hanem annak előmozdítására minden lehetőséget is el fog követni. Olyan nyilatkozat volt ez, melyet nemcsak Szeged, hanem az egész haza földmívelő népe örömmel, megleléssel hallott s abból nehéz munkájára újabb erőt, újabb bizalmat meríthetett.

SZÉLL KÁLMÁN MINISZTERELNÖK ÉRKEZÉSE A KIÁLLÍTÁSRA.

SZEGEDI KÉPEK. — Keglovich Emil pillanatnyi fényképei után.

AZ IGAZSÁGÜGYMINISZTERIUM KIÁLLÍTÁSA. Koblinger és Sorger fényképe.

A GYERMEKVÉDŐ-KIÁLLÍTÁSBÓL.

Réczey Imre, Müller Kálmán, Schermann Adolf dr. tiszti főorvos, stb. A külföldi képviseletében: Scander Lewy Adolf báró és neje (Firenze), Van Brock Gaston (Páris), Bondy Otília (Bécs), Galatti Demetrio (Bécs), Rhodes J. V. (Manchester), Stein György báró (Wörishofen), Kratunesku Nikola (Bukarest), Conti Emilio (Firenze), Neumann Hugó dr. (Berlin), Hausman C. Fr. (St. Gallen), Severanu Heléna (Bukarest), Salome de Chuatomé (Varsó), Sabanov Anna (Pétervár) stb. Föltűnt, hogy a francziák nagy része távol maradt a kongresszustól.

Katona Béla dr., a kongresszus előkészítő-bizottságának elnöke, sajnálattal jelentette, hogy a hadgyakorlatok miatt a kongresszus védője: József főherczeg meg nem jelenhetett. A főherczeg táviratban üdvözölte a kongresszust s Isten áldását kérte működésére.

Rakovszky István elnöki megnyitó-beszédében így szólt:

Nekünk magyaroknak megvan az öntudatunk, hogy a gyermekvédelem terén nem maradtunk utolsók. Ha meg is előzték London, Páris, Berlin, New-York, Genf, több intézménnyel, nekünk is büszkeségünk, hogy a kisdobás ügyében az első óvodánkat Brunswick grófné kezdeményezése és áldozatkészsége mellett már 1828-ban nyithattunk meg. Ennek az emléktől most ünnepli meg kongresszusunk egy emléktábla elhelyezésével. S mikor még Róma, Koppenhága, Szent-Pétervár, Zürich tanácskoztak a siketnéma-intézetek létesítésén, akkor a vázi intézet már európai hírnévre tett szert. Nem méltatlan munkátsárok közé jöttek önként, de azért minden habozás nélkül elismerjük, hogy még csak a kezdet kezdetén vagyunk. Még sok megoldatlan kérdésünk van s hogy pl. csak egyet említsünk, ma minálunk még csak egyesek óhaja, de még mindig messze áll a megvalósítástól az, a mit más államok s első sorban Hollandia, már nagy részben megvalósítottak: a különböző jótékonyági egyletek szétforgácsolt erejének egyesítése, általános, lehetőleg összpontosított szervezése. Végül üdvözölte a kongresszus tagjait és indítványozta, hogy József főherczegnek üdvözlő táviratot küldjenek, a mihez a kongresszus lelkesedéssel járult hozzá. Majd a kormány képviselőjét: Wallacis Gyula minisztert, a fővárosi törvényhatóság képviselőjét: Matuskát Alajost, a külföldi államok konzuljait és a bel- és külföldi egyesületek képviselőit üdvözölte.

Wallacis Gyula miniszter francia nyelven üdvözölte a kormány nevében a kongresszust s említette, hogy a miniszterelnök elfoglaltsága miatt nem lehet jelen.

„Nem ismerem — így folytatta — a társadalomra nézve üdvösebbet, nemesebbet, humánusabbat, mintha meg tudjuk menteni az elhagyott, zsenge gyermeket az elzárkózott és hasznos tagjává nevelhetjük az államnak és társadalomnak. Önök, e nagy és nemes feladat munkáit, legyenek meggyőződve, hogy a magyar kormány elnöke, ki minden humánus intézménynek igaz és lelkes védője, a legnagyobb rokonszenvvel kíséri a kormány többi tagjaival együtt működésüket és a kongresszus tárgyalásainak tanúságait a gyakorlati téren is értékesíteni óhajtja.”

Matuska Alajos alpolgármester a fővárosi törvény-

hatósága nevében köszöntö meg a kongresszus üdvözlését. Azután a külföldiek nevében Scander Lewy Adolf (Firenze) szűlt francia nyelven. Fölolvasták a kongresszust üdvözlő táviratokat is, melyek közt külföldiek is voltak.

Megválasztották most már a szakosztályok tisztikarát és megállapították a szakosztályok ülésrendjét. A szakosztályokban vitáztak meg a javaslatokat és ott tették meg az indítványokat.

Szeptember 14-ikén a szakosztályokban folyt tovább a munka. A külföldről sok tárgyat jelentettek be, de azok egy részét nem tárgyalták, mert az előadók nem jöttek el. Míg a pedagógiai szakosztály csaknem egészen magyar volt, a jótékonyági szakosztályban már szép számmal vettek részt külföldiek. Egészen nemzetközi jelleggel bírt az orvosi szakosztály, hol a magyar előadók is francziául szóltak. Minden szakosztály nagybecsű anyagot hozott felszínre és beható viták keletkeztek.

Az idegen tagok napközben látogatásokat tettek különböző árvaházakban, óvodákban, a Stefánia-gyermekotthonban, a lelenczházban. Csoportosan meglátogatták az orsz. nőképző-egyesület tanintézetét, hol gr. Teleki Sándorné, Rudnay Józsefné, Csiky Kálmánné fogadták a látogatókat. — Délután egy nagyobb csoport, melyben a büntetőügyi kongresszus tagjai közül is sokan voltak, Aszódra rándult a javító-intézet megtekintésére. Innen visszajövet a vasutón az ékező-koosiban lakoma volt.

A tanácskozásokat szeptember 15-ikén még folytatták. Szeptember 16-ikára volt kitűzve Brunswick Teréz emléktáblájának leleplezése.

A gyermekvédelmi kiállítás.

A városigeti nagy iparsarnokba siettek a megnyitó-gyűlésről a kongresszus tagjai és az érdeklődő közönség. Itt rendezték a gyermekvédő-kongresszussal kapcsolatban a kiállítást, melyet déli 12 órakor nyitott meg Rakovszky István, az előkészítő bizottság elnöke. Az ünnepi emelvényen Rakovszky István és Hegedűs Sándorné, az elnöknek foglaltak helyet. Wallacis miniszter is jelen volt.

Dr. Kovács Gyula kir. tanácsos, a kiállítási bizottság elnöke beszédet intézett a kongresszus elnökéhez, s utalt a kiállítás ideális jellegére. Künnrekedt innen a számító önérdék, nem jutott szerep az üzleti versengésnek és emberi hiúságnak. A mit itt találunk, azt könyöröltes szívvel, részvétteljes lelkek, jótékony kezek, az erkölcsnemesítés és felvilágosodás szellemei hordták össze patyolatossá képpel és hófehér szándékkal. Egyesek elhozták a ruháskút, a karácsonyfa alól. Szakasított olyat, a milyent a didergő gyermeknek adni szoktak. Mások bemutatták a munkát, melyre a gyermeket tanítják. Végül kérte a kongresszus elnökét a kiállítás megnyitására és megsejmelésére.

Rakovszky István megköszöntö a kiállítók áldozatkészségét, a kiállítást rendezők nemes fáradozását s megnyitottnak jelenti a kiállítást.

Most a nagyszámú közönség a kiállítás megtekintésére indult, melyet folyvást sokan látogatnak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kiállítás Barabás műveiből a műcsarnokban. Az országos magyar képzőművészeti társulat Barabás Miklós, a magyar festőművészet érdemes utörőjének műveiből októberben kiállítást rendez a művész síremléke javára. A kiállításra összeszedték a Barabás-örökösök birtokában levő rajzokat, rézkarcokat, akvarelleket és olajfestményeket, kezdőkori krétarajzait; és ott lesznek érdekes tollrajzai is, melyeket 80 éves korában készített.

E kiállítás keretében együtt lesz Barabás hetven évét meghaladó művészi pályája, bár arra számítani sem lehet, hogy összes olajfestményeit, melyek 1878-ban meghaladták az ötezeret, összeszedhesse a rendező-bizottság. Hogy a kiállítás lehetőleg teljes legyen, tisztelettel kéri az orsz. képzőművészeti társulat igazgatósága a közönséget, magánosokat, hatóságokat és egyesületeket, hogy a birtokukban levő Barabás Miklós-műveket küldenek be a kiállításra ez év október 5-ikéig Budapestre, a városigeti új műcsarnokba, jelezve a mű tárgyát, mit, vagy kit ábrázol és a mű jelenlegi tulajdonosának nevét, címét, a vasuti állomást vagy a postahivatalt, a hova az illető mű visszaküldendő. Egyszersmind kéri a bizottság a beküldőket, szíveskedjenek egy nyílt levelező-lapon előre értesítést küldeni a műtárgyról, illetőleg annak útra bocsátásáról. A szállítás költségeit a társulat viseli.

A szegedi mútárlat. A szegedi országos gazdasági kiállítás alkalmából a Nemzeti Szalon képi kiállítást rendezett. Szeged város tanácsa a városi muzeum számára 800 forintot megvásárolta a kiállításból Csók István „Magdolna” festményét.

Velasquez-kiállítás az országos képtárban. A legnagyobb spanyol festő, Velasquez születésének háromszázados évfordulójára az országos képtárban Velasquez-kiállítás lesz, melyet dr. Térey Gábor most rendez. Körülbelül százötven eredeti fényképfelvételekben és az eredeti olajfestmények után készült művészi olajfestmény másolatokban mutatják be a nagy mester híres műveit. A szép kiállításhoz a mester életrajzával ellátott kimerítő katalógus készül.

Az országos képtár tudvalevőleg elég gazdag spanyol művekben, de Velasqueztől csak egy kép van, s néhány az iskolájából. A nagybecsű spanyol gyűjtemény kiegészítésére a szépművészeti muzeum számára a közoktatásügyi miniszter másolatokat rendelt meg magyar művészeknél. Balló Ede, Tornai Gyula már előbb másoltak ilyeneket Madridban. E nyáron pedig Hegedűs László, Thorma János és Zemplényi Tivadar időztek Spanyolországban s Velasqueznek egy-egy remekét másolták le.

A Vigszínház az új színházi időszakban e hó 12-ikén mutatta be első újdonságát, egy francia vígjátékot: *Utazás a város körül*, írta Hennequin, fordította Góth Sándor. A lipótvárosi színház nagy előszeretettel ápolja azokat a színműveket, melyekben az ötlethez és elmésséghez sok durvaság és izletelenség járulék. Ez is keveréke a jókedvű ötleteknek, a sikamlósságnak, az érzélgősségnek és pikantériának. Hennequin ügyes keze és találdkonysága az elvált házasságok között a válás után beállható komikumból alkotta meg a vígjátékot. Egy fiatal pár elvált, az asszony ismét férjhez megy, s akkor az elvált párok ismét egymásba szeretnek. Persze az elvált asszony második férje együgyű, bolondos ember, a kivel akármit lehet tenni. Az asszony is inkább csak első férje iránti bosszúból ment hozzá, s mindig távol tartja magát. A darab vége sok bonyadal-masság és vaskos jelenetek után, hogy az első férj végre is megkéri volt feleségét a második férjtől, a kinek be kell látnia, hogy legjobban ha áldását adja saját feleségére és elválnak. Ez eladás friss és gyors volt. A főszerepben Lányi Ilka művészetének finomságával tartotta vissza a nyerseségeket. Góth Sándor, Szerényi Gál, Gyöngyi az egybegyűző játékból mind bravuros részeket biztosítottak magoknak.

MI UJSÁG?

A pápai hadgyakorlatok elmaradása. A veszprém-megyei lovassági hadgyakorlatokra e hó 13-ikára várták a királyt. Pápa városát szépen földszítették, diadalkapukat állították, az üdvözlő küldöttségek is megérkeztek. Ott volt József főherczeg, Ferencz Ferdinánd főherczeg, Ottó főherczeg, b. Fejérvári honvédelmi miniszter, b. Krieghammer közös hadügyminiszter, a porosz katonatisztek is megérkeztek, Hegedűs Loránt, Pápa város képviselője is leutazott. Két nap óta azonban szakadt az eső. Szeptember 13-ikán este felé Fenyvessy Ferenc főispán táviratot kapott Ó Felsége főhadsegédétől, ki

a király azon elhatározását tudatta, hogy a nagy esőzésekben kimélni akarja a csapatokat, s a másnapra Csóth környékére kitűzött gyakorlatokat tehát nem fogják megtartani s e szerint Ó Felsége sem érkezik Páparra. A király parancsát azonnal tudatták a csapatokkal, a főherczegek és méltóságok pedig részint az éjjel, részint másnap reggel elhagyták Pápát. A környékbeli lakosság mit sem tudván a hadgyakorlatok elmaradásáról, nagy számmal özönlött Páparra szeptember 13-ikán kora reggel, s ott tudta meg, hogy nem üdvözölhetik a királyt.

A szegedi kiállítást szeptember 12-ikén zárták be. A nagy érdeklődés következtében két nappal tovább maradt nyitva, mint eleinte tervezték. A kiállítás sikere minden tekintetben fényes és az anyagi eredmény is egészen kielégítő. A kiállítást összesen 78,000 ember látogatta, ezenkívül 2700 idényjegyet is adtak ki. Az idegenforgalom nagyságát bizonyítja, hogy a Rókus-állomáson a kiállítás alatt 65,600 vidéki érkezett.

Csurgó ünnepe. Somogy-Csurgón szeptember 14-én nagy ünnepélylyel tartották meg a csurgói főgimnázium főnnálásának századik évfordulóját. Somogymegye határain túl is rokonszenz kísért az ünnepet, mert a csurgói főgimnázium e százéves főnnállása alatt mindenkor a magyarságnak erős védőbástyája volt.

A vendégek százai érkeztek a derék somogyi városba. Odaérkezett Antal Gábor püspök, Tisza Kálmán főgondnok, Tallian Gyula somogyi főispán, a kultuszminiszter képviseletében, Madár Gyula alispán, Szabó Kálmán egyházmegyei gondnok, Barakonyi esperes és még számosan. Az ünnepi vendégek diadalkapuk alatt foglalkoztatták utcaikon át vonultak be a városba, a nép lelkes éljenzésétől fogadtatva. Majd megérkezett az ünnepre Darányi Ignác miniszter is. Szeptember 14-én tartott meg a főgimnázium ünnepélyt, mely isteni tisztelettel kezdődött. Majd Vida igazgató beszédet tartott, a melyben a gimnázium történetét vázolta. Baksay Sándor jeles írónk szép emlékbeszédet mondott Soltra Alajosról, a ki 30 ezer forintot alapítványt tett a gimnázium javára. Dr. Horváth tanár szavalta el ezután alkalmi ódáját. A díszgyűlést lakoma követte, melyen 250-en vettek részt. Egyesektől, intézetektől sok távirat érkezett. A miniszterelnök szép levélben küldte el üdvözlését. A nagy-kanizsai piarista-, a kaposvári állami gimnázium, a pápai főiskola tanári kara, Debreczen intézetei és Somogymegye küldöttségei képviselték magukat a jubileumon. Az egyházközfelüli gyűlésen Szabó János kétezer koronás ösztöndíj-alapítványt tett a csurgói gimnázium javára.

Andrássy-emlék Kassán. Kassa város emléktáblával jelölte meg azt a palotát, mely gr. Andrássy Gyula szülőháza helyén emelkedik. A kassai új színház megnyitásával együtt e hó végén leplezik le a táblát. A palota most a jótékony gr. Andrássy

A FEHÉR-KERESZT-EGYESÜLET KIÁLLÍTÁSA.

Dénese, kit emberbaráti áldozatkészségeért Kassa város díszpolgárul készült megválasztani, a palota mellett elhúzódtó Fehér-utczát pedig Andrássy-utczának nevezik el.

Esküvő. Díszes esküvő volt e hó 12-én Budapesten az egyetemi templomban. Somsich Miklós sárdi föld-birtokos vezette oltárhoz Püspök Margit kisasszonyt. A vőlegény Somsich Andor országgyűlési képviselő fia, a menyasszony a főváros egyik legelőkelőbb ügyvédjének, Püspök Emilnek a leánya, Kautz Gyulának, az osztrák-magyar bank kormányzójának unokája. Hosszú kocsisorban vonult a násznép a Kaplony-utca 5. számú házból a közeli egyetemi templomba, melyet egészen megtöltött az előkelő közönség.

Tanfelügyelőik jubileuma. Libertiny Gusztáv tiszteletére, ki harmincz éve tanfelügyelő Nyitra-megyében, szeptember 12-ikén rendezett ünnepet Nyitra-megye, Nyitra város közönsége és mintegy hatszáz tanító. Az ünnep a megyeházán közgyűléssel kezdődött, a melyen Thuróczy főispán elnököl, ki Wallacis miniszter és a vármegye közönsége nevében üdvözölte a jubilánst. Volt még több üdvözlés is, valamint alkalmi költemény és emlék-lap. A felvidéki magyar köznevelődési egyesület Janits Imre orsz. képviselő vezetésével tisztelettel a jubilánst, kiemelve, hogy Libertiny volt a kultúregyesület megalapítója. Délben lakoma volt, melyen négyszáznál többen vettek részt. A nyitrai vármegyei tanítótestület az ünnep emlékére Libertiny nevére alapítványt tett.

Szegzárdon szeptember 12-ikén Tolnamegye kir. tanfelügyelőjének, Tihanyi Domokosnak 30 évi hivatalnokoskodása alkalmából rendeztek ünne-

HALÁLOZÁSOK.

RÁTH GYULA, Ráth Mórnak, az érdemes könyvkiadónak egyetlen fia meghalt Budapesten. Vele a magyar könyvkiadó egyik tekintélyes és képzett tagja szállt sírba. A Ráth-féle könyvkereskedésnek már évek óta ő intézte az ügyeit és halála széles körben őszinte részvétet keltett. A munkás embernek, ki java férfikorában volt, szívveljáróan oltotta ki életét. Szülői Auszseában voltak, kikre a csapás annál lesújtóbb, mert az idén januárban egyetlen leányukat veszítették el és így most öreg napjaikra egészen magukra maradtak.

Elhunytak még a közlebbi napokban: Sasvári DRÁK VINCE, volt 48-as honvédfőhadnagy, a vörösapkások egyik vitéze, nyugalmazott körjegyző, a nagy időkben részese tizenegy csatának, Darócson, Ungmegyében, 72 éves korában. Benne Damjanics egyik első katonája tért pihenőre. — Biveniezkői STÓV JÁNOS, mérnök, huszárszázados, volt negyvennyolcos nemzetőrségi tiszt, Temesmegye tiszteletbeli főmérnöke, 76 éves korában, Budapesten. Az elhunyt tagja volt a bécsi katonai földrajzi intézetnek, építészvezetője a szeged-temesvári, piski petrozsényi vasúti vonalnak, valamint a Béga csatorna munkálatainak is. — BUDA IMRE, Hunyadmegye tiszteletbeli főjegyzője, negyvennyolcos tüztiszt s Gőrgye seregében áteparancsnok. Déván. — VIZMATHY ANTAL, zalalövői tanító, 58 esztendőskorában. Az elhunyt iránti köztisztelőt jele, hogy Zala-Lövő, Mindszent, Patak és Ferenek községek tudatják gyászjelentésben a tizennyolcos esztendőig buzgó fáradozott tanító halálát. — KAÁLI NAGY KÁLMÁN, budapesti büntető-törvényszéki ny. albiró, 49 éves korában, Maros-Vásárhelyen. — BRUNNER KÁROLY, zádorlaci lelkész, a csanádi egyházmegye

A VAKOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÁSA. Weinwurm Ant. fényképe. ün.

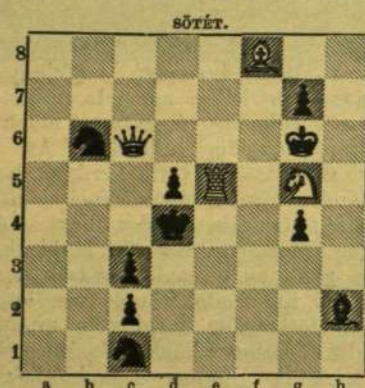
A GYERMEKVÉDŐ-KIÁLLÍTÁSBÓL.

egyik legkiválóbb papja, 65 éves korában. — URBÁN TAMÁS, földbíró, Bethlenfalván, 92 éves korában. — KÖLLŐ BÉLA, Köllő Miklós szobrász egyetlen, két éves kis fia rövid szenvedés után, Budapesten. — KÁRCSAY KÁROLY, gyógyszerész, 65 éves, Dorozsmán. — ECKERT JÁNOS, a temesvár-gyárvárosi tűzoltók alparancsnoka.

Özvegy zeykfalvi ZEY LÁSZLÓNÉ, született Sinay Lina, Sárdon rövid ideig tartó betegeskedés után. Leánya: özvegy Elekes Mihályné, veje: kádicsfalvi Török Albert nyugalmazott főispán, gyermekei és nagyszámú rokonság gyászolják. — Herczeg LOKKOVITZ LAJOSNÉ, herceg LOKKOVITZ RUDOLF budapesti hadtestparancsnok édes anyja, Frischauban, Csehországban. — ZAREMBA KÁROLYNÉ, született Császár Teréz, nyugalmazott kir. táblabíró özvegye, 74 éves korában, Esztergomban. — TANOS MÁRKUS, tolna-némedi-i postamester, 19 éves korában. — FREUND SAMUELNÉ, Freund Dezőnének, a Főbiztosító-társaság vezérigazgatójának anyja, Kolozsvárt.

SAKKJÁTEK.

2132. számú feladvány. Palkoska E.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2115. számú feladvány megfejtése Feigl M.-től.

- Világos. Sötét. a. Világos. Sötét.
1. Fd5-g8. 2. Fd6-e5: (a) 1. Fd6-e5: (b)
 2. Hc5-b3. 3. Kd4-d3-e4. 2. Hc5-f3. 3. Kd4-e3
 3. Vd8-g6 mat. 3. Vd8-g6 mat.
- b. c.
1. Fd6-e5: (c) 1. Fd6-f8
 2. Vd8-e6. 3. Kd5-d4. 2. Vd8-f8: stb.
 3. Vd6-d5 mat.
- Világos. Sötét. d. Sötét.
1. Vd8-e4. 2. Vd8-e4: stb.

A 2116. számú feladvány megfejtése Trócsa J.-től.

- Világos. Sötét. a. Világos. Sötét.
1. Va2-a4. 2. Kf4-f5: (a) 1. Kf4-f5: (b)
 2. Fe4-e6. 3. Kf5-e6: 2. Fe4-d3. 3. Kf4-e5
 3. Va4-d7 mat. 3. Va4-e4 mat.
- b. c.
1. Fh2-f4: (c) 1. e2-e1 V
 2. Va4-e2. 3. Ke4-e5. 2. Fe4-f1. 3. Ke4-d5-f5
 3. d2-d4 mat. 3. V v. F mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Lipótudvar: Hoffbauer Antal. — Agárdon: Gáll Mihály. — Gyulán: Nuszék Sándor. — A pesti sakk-kör.

Szerkesztői mondanivalók.

Egy előfizető, Kínában koránsem csak egy nyelv uralkodik. Nem is szólva a mongolokról, mandzukról, a tulajdonképeni kínaiak is több nyelvropporhoz tartoznak, mely nyelvek rokonságban állnak ugyan egymással, de mégis legálább annyira különböznek egymástól, mint az olasz a francziától. Az egyik fő kínai nyelvet vagy 110 millió ember beszéli, a másikat mintegy 90 millió, a harmadikat pedig 70 millió. Ezenkívül más, kisebb körökben elterjedt nyelvek is élnek még a kínaiak közt.

A szöke erdészné utolsó éjszakája. Elbeszélés. Hasonló történeteket számtalanszor feldolgoztak már s az olvasó alig fut át az elejéből néhány sort, mindjárt meg tudja mondani a végét is. Hogy az efféle dolgok közölhetők s élvezhetők lennének, arra nézve legalább a kidolgozásban kellene lenni olyasminek, a mi a mese elcsépett voltáért kárpótást nyújtson.

Nem közölhetők: Holdvilágos tavaszi este volt. A költészet terén a gyönyörűségeit után jövőt nem jósolhatunk. — Nyáron. Vágy. A hasonlatok virág-dísz alatt nem találunk mélyebb tartalmat. — Egyedül. Nagyon elcsépett gondolat. A kidolgozásban nincs semmi egyéni, semmi eredeti. — Elhagyottak. A költő emlékének. Mohácsi síkon. Távolság. Fohász új cseréjére.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 34-ik számában közölt képtalány megfejtése: A nemeslelkű ember ép oly természetes az odaadásban, mint az önzésben.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Gummiárak, betegápolási cikkek serekeitől (óvszerek F. Bergerand párisi gyártól) legelőnyösebben beszerezhetők Polgár Sándor egyetemi köztérénél, Bpest, Erzsébet-körút 56.

Vese, húgyhólyag, húgydara és köszvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainak, orvosi tekintélyek által

a Lithion-forrás

Salvator

kittűn sikerrel rendelve lesz. 7523

Húgyhajtó hatása!

Kellemes ízű! Könnyen emészthető! Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. A Lithion-forrás igazgatósága Eperjesen. Budapest, főraktár Édeskuty L. urnál.

A legszebb, hizott, vágott baromfi

idei stíriai poulard, kappan s naponta a legfrissebb uradalmi lótt vadak

nyul, őz, szarvas, fűz, fogoly, idei fűzán kapható

GÉCZY FERENCZ

Budapest, IV., Károly-kaszárnya, Károly-körút, Rostély-utcai kapu.

ÁPOLD A FOGAIDAT!

OSAN

Semmilyen fog- vagy szájtisztítószert nem volt még képes oly gyorsan a legzsebb körök partfogását meggyorsítani, mint OSAN. Ezen kipróbált preparátum hatása antiszepsis, konzerváló, tisztító, kellemes és sajátos szagtelenítő feladatát minden tekintetben jóval felülmúlja az eddig ismert fogszerek. OSAN jószágban, szépségben és fajtájában kiemelkedik. Tartja meg a fogakat a legmagasabb életkorig. OSAN hatékony és számos orvosi bizonyítvánnyal lett véleményezve. — Árak: OSAN-szájtisztítószer 1 üvegre 88 kr., OSAN-fogpor szelenczekekre 44 kr., OSAN-fogkefék 30 kr.

ANTON J. CZERNY, BÉCS,

XVIII., Carl Ludwigstrasse 6.

Budapesti főraktár: Török József gyógyszerész Károly-utca 12., továbbá minden gyógyszerárakban, drogeriákban és parfümeriákban. Szétküldés utánvétel mellett. Megrendelések oly helyről, hol még raktár nincs, fenti cédok egykét-három forint. — Prospektus ingyen.

The Berlitz School of Languages Erzsébet-körút 15. II. jobb. Francia, angol, olasz, magyar, német, román nyelvek rendszeres tanítása, esetleg spanyol, orosz és cseh nyelvekben, felőtteknél az illető nemzetiség tanár által Berlitz módszer szerint. Az első leckétől fogva a tanulóval csupán a magánnyelvben beszélnek és csupán csak azt hallja. Prospektusok ingyen és bérmentve, beiratás minden időben. Fordítók és közlők.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, megjelent és minden könyvtárakban kapható:

Erzsébet

Magyarország királynéja

(1867—1898.)

I. rész: Erzsébet királyné mythosa. II. rész: Erzsébet királyné krónikája.

Irtá

Dr. MÁRKI SÁNDOR.

Nagyírvét alakban, 6 nagy képmelléklettel és 38 a szövegbe nyomott kisebb-nagyobb képpel.

Ára díszkötésben 5 frt.

Nem aféle alkalmi írat, a melynek nagy események idején a piacot elárasztják s aztán nyomtalanul alamerülnek az irodalmi lom tengerében. A megrendítő haláleset évfordulóján megjelenő ezt a könyvet Márki Sándor, nagy szeretettel írta. Nem kéztől hamarosan, hanem alaposan, gondolat. A ki olvasott valaha könyvet Márkitól, az örömet fog nyulni ez után a kötet után is. A történelmi hűség és alaposság; az előadás választékossága és a költői lendület, miket Márki oly sikeresen egyesített e könyvben, a legkimagaslóbb irodalmi jelenségek közé emelik azt, a mely legszebben akkor fogja betölteni hivatását, ha ott lesz minden magyar család asztalán. Részletek erre kiváló tartalmával és előkelően díszes külsejével.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcson Részvénytársaság Befizetett részvénytőke: 10.000.000 korona.

Központi irodája és váltófülete: Budapest, VI. kerület, Andrassy-ut 5. szám. Pók: IV., Koronaherceg-utca 11. szám. Zaloghás főok: IV., Károly-körút 12. VII., Király-utca 47. VIII., József-körút 2. IV., Zsigárd-utca, a főpostával szemben. Elfogad betéteket takarékpénztári könyvek és pénztárjegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlát (chequeszámlát). — (A 10%-os betétkamatozás az intézet ártól.) Megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett. 7584

fekete, fehér és színes 45 krtól 14 frt 65 krajczárjig méterenként — sima, esik, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín és árnyalatban s) Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér, vámmentesen és házhoz szállítva. Minták postafordultával.

Magyar levelezés. — Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.

HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben (cs. és kir. udvari szállító).

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

PANZER

Pénzszekrény, tresor és vasipar r-t.

Szabadalmazott új rendszerű tűz- és betörésmentes

acélpánccsél pénzszekrények,

tresor, safes-deposits, páncélszobák különleges gyára.

Különös jó szerkezetű anyakönyv-szekrények

kaphatók jutányos árban. 8339

Budapest, Károly-körút 9. sz.

GMEHLING HERMANN

cs. és kir. udvari szállító.

BŐR-BUTOR-GYÁR,

Budapest, VII., Damjanich-u. 6.

Állandó raktár kész bőrszekrényből, fautenilekből, mappákból, kályhaellenzőkből, papirkosarakból stb., stb. 8345

Horgany, vörös- és sárgaréz cliché előállítás, valamint autotípiák, phototípiák, chemigraphiák, és photografiák, úgy helybeli, mint vidéki megrendelések jutányos áron pontosan eszközöltetnek. 8356

FESTÉK GYÁR

Irj. ERKER ANDRÁS

Telefon 13-08. Ujpest, Árpád-út 56. Telefon 13-08.

KNUTH KÁROLY

Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója.

Gyár és iroda: Budapest, VII., ker., Garay-utca 10.

Központi viz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek. 8346

CLICHÉKET

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, Király-utca 30. — Telefon 18-99.

Hohenberg Ferencz

BUDAPEST,

VI., Nagymező-utca 46. sz., saját ház

Kézimunka hímzésekhez,

fűgöny és butorhoz

mindennemű paszmány, zsinor, bojt és rojtok. Arany

csipke, zsinór, paszmány és gombkötő árak.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8204

Philippy A. L.

Alapított 1890. évben.

zongora készítő

Pozsony, Duna-utca 2.

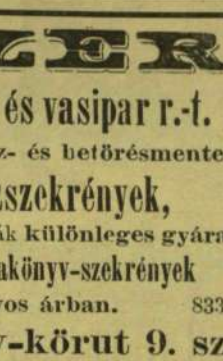
Ajánlja

Szárny, Mignon-zongorák, Pianók és a

legjobb szerkezetű Harmoniumokat nagy választékban. 8246

Legkedveltebb föltételek. — Jótállás mellett.

Hangolások és javítások legelőnyösebben és kitűnően készíttetnek. Vidékre is.

GMEHLING HERMANN

cs. és kir. udvari szállító.

BŐR-BUTOR-GYÁR,

Budapest, VII., Damjanich-u. 6.

Állandó raktár kész bőrszekrényből, fautenilekből, mappákból, kályhaellenzőkből, papirkosarakból stb., stb. 8345

Horgany, vörös- és sárgaréz cliché előállítás, valamint autotípiák, phototípiák, chemigraphiák, és photografiák, úgy helybeli, mint vidéki megrendelések jutányos áron pontosan eszközöltetnek. 8356

FESTÉK GYÁR

Irj. ERKER ANDRÁS

Telefon 13-08. Ujpest, Árpád-út 56. Telefon 13-08.

KNUTH KÁROLY

Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója.

Gyár és iroda: Budapest, VII., ker., Garay-utca 10.

Központi viz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek. 8346

CLICHÉKET

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, Király-utca 30. — Telefon 18-99.

Hohenberg Ferencz

BUDAPEST,

VI., Nagymező-utca 46. sz., saját ház

Kézimunka hímzésekhez,

fűgöny és butorhoz

mindennemű paszmány, zsinor, bojt és rojtok. Arany

csipke, zsinór, paszmány és gombkötő árak.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8204

Philippy A. L.

Alapított 1890. évben.

zongora készítő

Pozsony, Duna-utca 2.

Ajánlja

Szárny, Mignon-zongorák, Pianók és a

legjobb szerkezetű Harmoniumokat nagy választékban. 8246

Legkedveltebb föltételek. — Jótállás mellett.

Hangolások és javítások legelőnyösebben és kitűnően készíttetnek. Vidékre is.

Szépség és egészség.

Korunk főnyalvája az idegesség és vértelen, melyből számtalan kör származik. Ez ellen pedig legelőnyösebben hat a vasas chinabor

1 üveg 1 frt 80 kr. 5 üveg franko küldve 6 frt.

Sherryvel van készítve és minden hasznosított készítményből a legtöbb vitaminja és vasat tartalmazza.

Serail arczenőcsész, mely nem csak eltávolítja mindenféle bőrtisztítást, hanem az arcot bőrtől való fahérs, tisztává és üdév teszi. 1 Tégely ára 70 kr.

Arccsoppor hozzá 3 szinben 70 kr. Postán franko küldve 1 frt 5 kr. Szappan hozzá 1 drb 30 kr.

5 üveg franko küldve 6 forint.

ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész Aradon.

Kapható Budapesten: Török József gyárv. árak és minden magyarorsz. gyógyszerárakban.

Szállítási hirdetmény.

A polai cs. és kir. tengerészeti hadiszertár 1900. évi anyagszükségletének biztosítására, és pedig az V. osztályt (falat) illetőleg 1899. évi december hó 5-én, a többi alatt felsorolt osztályokat illetőleg 1899. évi október hó 12-én, mindenkor délutáni 4 órakor a lepecsételve beérkezett ajánlatok fölött a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál pályázati versenytárgyalás fog tartatni.

A szállítandó anyagok következő osztályokba vannak osztva, ezeknek egy néhányá pedig csoportokba:

II. oszt. Lobogók.	XVI. oszt. Rudacsok, surlóbádok, borítóbádok, foglalatúak pénzötvényből.
III. Tisztító gyapot és tisztító kendők.	XVIII. Sárgaréz rudacsok, rudak, bádok és sodrony.
IV. Bőrárak.	XXIV. Vékonny kötélművek és kötélművelemek.
V. Faolaj.	XXV. Kábelzerlen készített kötélművek.
VI. Lenolaj.	XXVI. Spárga kátrányozatlan kenderből.
VII. Marhafaggyu.	XXVII. Pokróczok (takarók).
VIII. Szürke mosószippan, fagygyertyák és stearyngyertyák.	
XIV. Tárcsák, rudacsok, sodrony, bádok és szúgek vörösrézéből.	
XVa. Vörösréz csövek.	
XVb. Csövek pénzötvényből.	

A közelebbi részletes és általános szerződési feltételek, valamint a szállítandó tárgyakról szóló jegyzékek és ajánlati minták a következő helyeken betekinthetők, illetve megszerezhetők:

A cs. és kir. közös hadügyminisztérium tengerészeti osztályának irodáigazgatóságánál Bécsben; a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál Polában és a haditengerészeti parancsnokságánál Triesztben; a kereskedelmi és parkamaránál Bécsben, Budapesten, Prágában, Pilsenben, Brinnben, Grécában, Laibachban, Klagenfurtban, Triesztben, Zárában, Zágrábban, Fiumében, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pécsen, Szegeden és Pozsonyban; továbbá Villachban a vársei tanácsnál; a faolaj-szállítást illetőleg Pola, Capo d'Istria, Pirano, Parenzo, Rovigno, Spalato, Ragusa, Cattaro és Castelnuovo városok tanácsánál, illetve község-hivatalánál is.

Szökebeli fölvilágosítást a fentebb említett cs. és kir. tengerészeti hatóságok nyújtanak.

Pola, 1899. augusztus hóban.

A cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnoksága.

Loárverés!

Folyó év szeptember hó 30-án és október hó 2. és 3-án alolirt katonai hatóság által Budapesten a vonatlaktanya nagy udvarában, VI., Angyalföld, Arena-ut és Lehel-utca sarkán, körülbelül 300 darab ló fog azonnali készpénzfizetés mellett árverés útján eladatni.

Az árverés mindenkor reggeli 1/9 órakor veendi kezdetét.

A III. fokozat és a vételár magassága után lerovandó bélyeg-illetéket a vásárló tartozik a vásárlási összeg lefizetése mellett fedezni. 8369

A cs. és kir. 4. számú vonatosztály parancsnoksága.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Nehézség.

A ki eskőkorban, göröcsükben és más ideggyógyászati szenvedés, kérszen csökkenő szellemi, fizikai, koldi ingyen és bérmentve a Schwann-Apotheke Frankfurt a.M.

Stella Sütő-por készíti: 8336

Stella Vegyészeti Gyár Budapest, Dohány-u. 81.

THYMOL

CRÉME legjobban fogaknak. Mindenütt kapható.

MARMATIA

Magyarország és Ausztria területére kizárólagosan szabadalmazott

PODOR

folékony szén-savtartalmu ásványvíz, melynek segítségével mindenki, bárhol szén-savtartalmu egészséges, olcsó, tisztó és hűsítő italokat (szódavíz, seltet, limonádé, szikvíz, minálta, gasztronóm, pezsgő, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szén-sav vegyülete. A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl. 1 doboz 10 szódabütykivel 60 kr. Egy hozzá szükséges, mindenkor használatos palack 3 ft. Részletes leírás és utasítás kívánságra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapest.

Kertész Tódornál Kristóf-tér. Geitner és Rauschnál András-ut 8.

KESSLER-féle

MAGDA-HAJKENŐCS

dermatológiai-terapeutikus alapon nyugvó összetételű, fogva az elismert legjobb szer

korpa ellen, ugyszintén hajkihullás ellen.

MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, teljesen ártalmatlan, a hajnövést előmozdítja és mint kitűnő óvszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen, még gyermekeknél is használatra legjobban ajánlható. 1 tégely ára 3 korona. — Főszékhelyi raktár:

KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész GYERTYAMOS, (Torontál vármegye). Raktárak Budapest: Török József, Király-utca 12. sz. Dr. Eger Váci-körút 17. 8325

Dr. Lengyel Frigyes-féle

Nyirfabalzsamot

sinymoni, a legjobb bizonyítottát, hat, hogy itt egy valódi, a természet által nyújtott csodajelről van szó. Ezen nyirfabalzsam egy sajátos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján preparált és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék hatása, hogy a bőr felső rétegeit lassankint lehántja és az alatt az alsó tisztított bőr fiatal színben és üdőségben jön napvilágra, megszüntet mindenemű kártét, seplelt, vörös foltokat és anyafoltokat, simítja a ráncosbőrt és a himlő-hajokat lassankint teljesen eloszlatja és az arcbőrnek üde és egészséges színt kölcsönöz. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 ft 50 kr.

A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengyel Frigyes-féle

Benzoe szappan ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktár minden jobb gyógyszertárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

IBOLYA-CRÈME.

Ártalmatlan anyagokból készült biztos hatású crème 2 fokozatban kapható. I. fokozat. A bőr fehéritésére és üde tartására. II. fokozat. Szeplő, májfoltok s a bőr mindenemű tisztáltsága ellen. Használata kitűnő eredménnyel jár, a nélkül, hogy a bőre és fogakra káros utókövetkezményei lennének. Kapható:

Bodoki Mihály 8275. Arany kereszt: gyógyszerésztárban Gyulán. Főraktár Budapest: Török József gyógyszerésztárban, Király-utca 12. Egy tégely ára 1 korona, hat tégely rendelésnél bérmentes szállítással.

7 arany, 18 ezüst érem, 30 tisztelői és elismerő okmány.

Kwizda Fluidja (Kwizda-féle Kővérvényfluidja.)

A kigyó védjeggyel.

Turista-fluid.

Eredményesen használva turisták, kerek-páncsok és lovagok által nagyobb túrák utáni erőtlenítésre és erőtgyűjtésre. Árak: 1/2 palack 1 ft. 1/2 palack 60 kr.

Főraktár Magyarország részére: Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12. Kérsapothke, Korneuburg (Bécs mellett). A név, rajz és csomagolás törvényesen védett. 8172

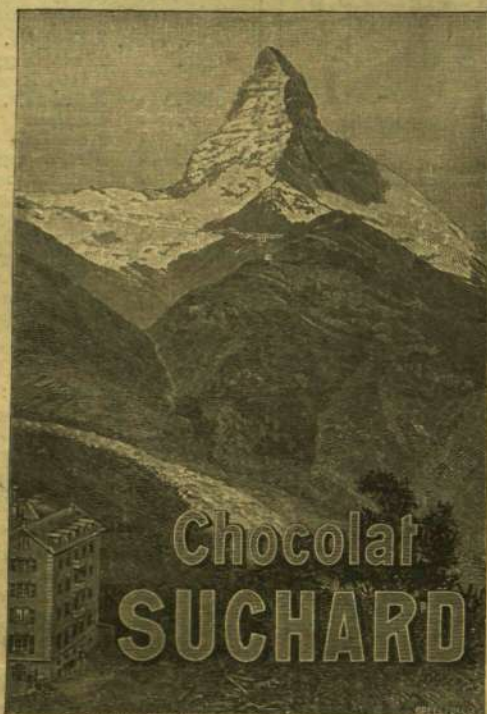
„A világ legjobb sámfája“ FÖLDVÁRY IMRE

férfidivat és fehérnemű raktárában. pára frt 1.50 Budapest, IV., Koronahé- czeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. Férfi ingek, Jäger-árak, valóság és sport-cikkek dús választékban kaphatók. Kesttyük és nyakkendők.

Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabort

Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben. Pompás ízű, a miert a gyermekek is igen szívesen isszák. Sokszor kitűntették. Minden gyógyszertárban kapni. 8014

LE MATTERHORN (CEVIN) depuis RIFFELALP, Suisse

HAJFESTŐ FESŰ

(Koffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.) Ösz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Egyik használható Darabja 2 ft. Ausztria-Magyarország részére szállítja Vértessas-gyógyszertára Lugoson, 96. sz. Magyarország. 8265

SIEMENS és HALSKE

Budapest, VIII. kerület, Kerepesi-ut 21. szám.

Készít:

villamos világítási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket városok, bányák, gyárosok és magánosok részére.

Elektrolitikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bánya-vasutakat.

Egyenáramu-, forgó áramu- és váltakozó áramu generatorokat és motorokat, vezetékekanyagokat, kábeleket, iv- és izzó-lámpákat.

Távíró- és távbeszélő-készülékeket. — Mérő-készülékeket.

Vasúti váltó-biztosító berendezéseket. Jelző-berendezéseket. Mérő-készülékeket.

Vezeték-berendezéseket központi telepekhez való bekapcsolásra.

Világító testeket. Világító testeket.

8015

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kárpitozott butorokból, minden versenyi és hirdetői árukat felülmúló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menasszonyi kelengyék és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállítanak.

Tévedés elkerülése végett czégünkre és czimünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 ft beküldése mellett bérmentve küldetik meg. 8214

Legjobb és leghíresebb pipere hölgypor: a La **VELOUTINE** 7985 Különleges Rizpor BISMUTTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ. PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Párisi hajápolási szerek!

„Viola” hajfialító-tej. Teljesen ártalmatlan kitűnő hatású. 1 üveg ára 1 korona. „Viola” hajszesz. A haját legvésebből sem szárítja ki, miert is ennek alkalmasnak a haj törékenységre nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona. „Viola” Tanno-chinin-pomádé. A haj ápol- gató kitűnő hatású gyógykezelés. 1 tégelynek ára 1 korona. „Viola” antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér 8215 „Viola” antiszeptikus fogv. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható GEML-féle gyógyszerésztárban az Arany keresztel. Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

Felülmulhatatlan szer!

Millió embernek a Schneider-féle

Páfrány-tokocskák (Galandóc-elhajtó) adták vissza teljes egészségüket.

Pántlikagilisztá, fejestől, a páfrány- tokocskák által fájdalom nélkül, a legrövidebb idő (6 perc) alatt teljesen el- hajtják. E kitűnő gyógy- szer nemcsak a galand- feregben, hanem gyomor- ba, ban szenvedőket is biztosan meggyógyítja. A pántlika-gilisztá tünetei a következők: az arc halvány- sárga, bágyadt tekintet, fél szemhéjak, lesoványodás, elnyálkásodás, emésztetlenség, ét- vágytalanság, gyakori rosszlelt, ájulatok, nyál- osszegyűlés, a test megdagadása, gyakori felhőgés, belgöres, szoró fájdalom, szivdobogás, a vérkeringés rendelleneségei különösen nőknél, gyakori fájás stb. stb. 8209

A páfrány-tokocskák nem ártanak, ha a fereg nincs is jelen. Törvényesen védve.

Rendelésnél az életkor megjelölendő.

Számtalan elismerő és hálanyilatkozat.

Egy eredeti doboz használati utasítással a bel- és külföldi részére postai utánvételt — 4 — ft a pénz előleges beküldésével — — 3.60 ft.

Egyedül valódi kapható: SCHNEIDER JÓZSEF gyógyszerésznél

Reszca, Fő-utca 21. (Délmagyarország) Biztos gyógyszer!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Pántlikagilisztában és gyomorban szorot az emberiség fele részé.

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

Millió embernek a szer által vissza adott egészség!

39. SZÁM. 1899.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 24.

46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 ft POLITIKAI UJDSÁGOK együtt / félévre — 6

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 ft félévre — 4. Csupán a POLITIKAI UJDSÁGOK / egész évre 5. félévre — 2.50

Külföldi előfizetőknek a postai megfizetésről tájékoztatót a csatlakozó

A KIRÁLY HADGYAKORLATOKON.

MIDŐN KIRÁLYUNK minden év augusztus utolsó napjaiban mint a hadsereg fő-parancsnoka a hadgyakorlatok megtekintésére táborba száll, udvarát és annak szertartásait székvárosában hagyja.

A gyakorló-téren I. Ferenc József seregének első katonája, ki a legmagasabb ranggal együtt a kötelességek legnagyobb súlyát is viseli. A hadgyakorlatok előkészítését Ő Felsége utasításai nyomán a vezérkar főnöke, báró Beck tábornagy dolgozza ki, s a kormányzás egyéb teendői mellett a fejedelmet leginkább ezen előkészítések érdeklik.

Azon időben, midőn I. Ferenc József császár és király a trónra lépett, az ősi hadgyakorlatok mostani alakjukban teljesen ismeretlenek voltak. Albrecht főherceg, a sereg főfelügyelője, az 1866-ik év, valamint az 1870/71-iki hadjáratok tapasztalatain okulva, arra határozta el magát, hogy a csapatok számára egy minden évben tartandó gyakorlati tanfolyamot rendez, melyben — a tiszték ép úgy, mint a legénység — a hadviselés különféle feladataival gyakorlatilag megismerkedhessenek s a hadsereg hasonló képessége újra meg újra kipróbáltassék.

E tanfolyam a mostani őszi nagy hadgyakorlatok alakjában már oly tökéletesen be van rendezve, hogy a többi európai hatalmaságoknak is mintául szolgál.

Midőn a legfelsőbb hadúr fényes katonai kíséretével, — melyhez az idegen hatalmaságok katonai meghatalmazottjai is rendszeren csatlakoznak, — a gyakorlatok helyén megje-

A HADGYAKORLATOKRÓL. — EGY LOVAS-EZRED ELŐNYOMULÁSA A KIRÁLY ELŐTT.

„A király könyve” című disz munkából.

lenve, egyes hadtestek, hadosztályok, dandárok vagy ezredek mozdulatait figyelemmel kíséri: a szemlélő észreveheti, hogy a csapatok kiképzése és felszerelése évről-évre mind tökéletesebb.

A király különös büszkesége a magyar lovas-ság, melyhez hasonló európai hadsereg még megközelítőleg sem bír felmutatni.

Tatán, Kőszegen, Przemysln ép úgy, mint Csehországban mindig ott voltak a huszárok s az orosz katonai meghatalmazott: Woronin ezredes nyíltan kijelentette, hogy a magyar huszár a világ legjobb és legszebb lovas katonája.

A király fényes udvartartásának a táborban nyomát sem igen találjuk.

Több ízben — mint például a galicziai hadgyakorlatok alkalmával Przemyslnben is — megtörtént, hogy a legfelsőbb hadúr főhadiszállása egy földszintes ház szűk szobája volt, melyben a király tábori ágya is alig fért el. Ilyenkor a hadművelti, valamint a kabinet-iroda, nemkülönben a tábornokok, hadsegédek, a test-őrség és az idegen katonai vendégek egyszerű, olykor nagyon is szellessz fabódéban helyeztetnek el. A reggeli, ebédet és vacsorát a király sátrában szolgáltatják fel, melyben nyolczvan ember is elfér. Megtörtént azonban — például